

Masterscriptie
Daisy Grönefeld

Studentnummer: 348501dg
Begeleider: Arjen Leerkes
Tweede lezer: Tineke Fokkema

348501dg@eur.nl
ddgronefeld@gmail.com

Oktober 2014

Regionale verschillen in criminaliteit onder inwoners van Turkse origine?

**Een onderzoek naar de invloed van ervaren etnische dreiging
en representatie van allochtonen in het politiekorps**

Abstract

In dit onderzoek is nagegaan of er ook regionale verschillen in criminaliteit bestaan onder in Nederland woonachtige Turken en zijn twee mogelijke verklaringen voor deze verschillen onderzocht. Allereerst wordt er gesteld dat verschillen in het ervaren van etnische dreiging onder autochtonen, gemeten door het percentage PVV stemmen in een gemeente, een rol spelen. Labeling, gemeten als het ervaren van discriminatie, zou een mogelijke mediërende factor kunnen zijn. Daarnaast zouden ook verschillen in symbolische representatie, gemeten door etnische diversiteit binnen politiekorpsen, het criminele gedrag onder Turken kunnen verklaren. Hierbij kan mediatie plaatsvinden door legitimiteit. De verklaringen zijn getoetst via een logistische multilevel analyse op data over zelfgerapporteerde criminaliteit verkregen uit de NELLS. De belangrijkste bevindingen zijn dat het wonen in gemeenten met een hoog percentage PVV stemmen voor Turken niet significant de kans verhoogt op het vertonen van crimineel gedrag. Verder blijkt er geen verschil te bestaan tussen informele delinquentie (niet strafbaar gedrag) en criminaliteit. Ook de hypothese over symbolische representatie moet worden verworpen.

Trefwoorden: Regionale verschillen in criminaliteit, Turken, ervaren etnische dreiging, symbolische representatie, labeling, legitimiteit

Voorwoord

Voor u ligt dan het resultaat van een lange, moeizame, maar vooral leerzame tijd. Ik kan wel zeggen dat deze hele masterscriptie voelt als een grote overwinning. Het overwinnen van mijn angst voor kwantitatief onderzoek, een lange periode op jezelf aangewezen zijn, en het neerzetten van een voortreffelijk einde na vier jaar studeren aan de universiteit. Maar het moet ook laten zien waar ik toe in staat ben en waar onder meer mijn interesses liggen.

Het komen tot een goed einde was echter niet mogelijk geweest zonder de begeleiding van Arjen Leerkes. Mijn hartelijke dank voor de goede feedback en de hulp tijdens het proces. Waarbij hij het wel spannend maakte doordat er wel wat ontcijfering van het handschrift aan vooraf ging. Verder gaf hij vanaf het begin af aan al aan dat een onderzoek een creatief proces is, en dat was het zeker.

Daarnaast wil ik ook Margrietha 't Hart bedanken voor haar vrijwillige hulp bij het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek. Zonder haar hulp, om door de bomen het bos te zien in de SPSS-wereld, had ik hier nu niet gestaan.

Maar waar ik mij gedurende het hele proces aan kon optrekken was de samenwerking met Anouk Vermeulen. De professionele samenwerking en de daarmee gepaarde gezelligheid hebben mij door al die maanden heen getrokken. Ontelbaar veel uren hebben wij doorgebracht op jouw kamer met veel nadenken, klagen, maar ook eureka momenten. Anouk bedankt voor de fijne samenwerking en dat je een goede vriendin bent geworden.

Ook mijn moeder, Hannie, verdient een groot compliment. Ik was thuis niet altijd de vrolijkste, ondanks alles wil ik haar bedanken voor haar steun, het aanhoren van mijn gezeur, maar ook dat ze zo mogelijk blijer was dan ik wanneer ik weer een stap verder was in het proces. Daarnaast nog bedankt voor het tientallen keren meekijken en lezen, ook gaat mijn dank uit aan andere mensen die mij hiermee hebben gelopen.

Verder ben ik dankbaar voor de hulp van mijn vriendinnen voor de nodige afleiding tijdens de afgelopen maanden, en hun begrip dat ik er niet altijd bij kon zijn. Als laatste, maar zeker niet de minste, mijn partner Bryan. Bedankt voor het proberen mee te denken, maar vooral mij te steunen gedurende het hele proces, mij te laten lachen, en te laten genieten van het leven.

Daisy Grönefeld
Oktober 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	7
2. Leeswijzer	12
3. Theoretisch kader.....	13
3.1 Labeling theorie.....	13
3.2 Representatie in het politiekorps.....	17
3.3 Conceptueel model.....	19
3.4 Alternatieve verklaringen	20
4. Methodologie.....	21
4.1 Data	21
4.2 Methoden.....	21
4.3 Operationalisering.....	22
4.4 Validiteit	28
5. Resultaten.....	31
6. Conclusie	39
7. Discussie en onderzoeksaanbevelingen.....	41
7.1 De vergelijking: Turken versus Marokkanen	41
7.2 Methodologische discussie en vervolgonderzoek.....	42
Literatuur.....	45
Appendix	49
Bijlage 1	49
Bijlage 2.....	51
Bijlage 3.....	52

1. Inleiding

Allochtonen zijn veelvuldig in het nieuws, en dan niet zozeer in positieve zin. Ze zijn ondervertegenwoordigd wat betreft maatschappelijke participatie in het politieke, sociaal-economische, en sociaal-culturele veld. Oftewel allochtonen hebben onder andere vaker een slechte arbeidsmarktpositie en zijn vaker lager opgeleid. Zo spreekt Geert Wilders over een “Marokkanenprobleem” wordt de “zelfgekozen segregatie” van Turken als problematisch gezien, en is het idee voor het uitzetten van criminele Antillianen al meerdere keren geopperd door verschillende partijen.¹ Verder wordt er in de media vaak bericht over de grotere kans op criminaliteit onder allochtonen. Niet-westerse allochtonen staan in Nederland namelijk vaker geregistreerd ten aanzien van het plegen van misdrijven (Jennissen, 2009). Zo werd 1,4 procent van de autochtonen in 2004 als verdachte geregistreerd tegenover 4,5 procent van de niet-westerse allochtonen, ofwel meer dan drie keer zo vaak dan bij de autochtonen (Dagevos & Gijsberts, 2007).

De allochtonen die behoren tot de vier ‘klassieke’ niet-westerse allochtone herkomstgroepen – Marokkanen, Turken, Surinamers en Antillianen – zijn in meer of mindere mate oververtegenwoordigd in de geregistreerde criminaliteitscijfers (Jennissen, 2009; De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012a). In 2011 werd 4,6 procent van de Marokkanen (12 jaar of ouder) en 2,9 procent van de Turken (12 jaar of ouder) verdacht van een misdrijf, terwijl onder autochtonen slechts 1 procent werd verdacht van een misdrijf. Echter, de mate van oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtonen is niet in alle gemeenten in Nederland gelijk. Zo is bijvoorbeeld van de totale Marokkaanse populatie in Amsterdam (in vergelijking tot de 21 onderzochte gemeenten) 3,8 procent verdachte van een misdrijf, en in Schiedam is dit 5,9 procent van de totale Marokkaanse populatie (De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012b).

De vraag is hoe deze regionale verschillen verklaard kunnen worden. Bestaande (internationale) literatuur over de relatie tussen immigratie en criminaliteit biedt echter alleen verklaringen voor verschillen tussen landen. In Nederland zijn migranten namelijk wel

¹ Bronnen: NRC (2012). *Kijken: Geert Wilders wil de Islam weer gaan bestrijden*. Verkregen op 12 mei 2014, via <http://www.nrc.nl/nieuws/2012/12/27/kijken-geert-wilders-wil-de-islam-weer-gaan-bestrijden/>

Volkskrant (2013). *Niet eenzaamheid onder Turken is het probleem, maar onaangepastheid*.

Verkregen op 12 mei 2014, via <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/3184/opinie/article/detail/3523983/2013/10/09/Nieteenzaamheid-onder-Turken-is-het-probleem-maar-onaangepastheid.dhtml>

Elsevier (2010). *Kamermeerderheid wil criminele Antillianen uitzetten*. Verkregen op 19 februari 2014, via <http://www.elsevier.nl/Politiek/nieuws/2010/9/Kamermeerderheid-wil-criminele-Antillianen-uitzetten-ELSEVIER275053W/>

Nu.nl (2013). *PVV wil criminele Antillianen uitzetten*. Verkregen op 19 februari 2014, via <http://www.nu.nl/politiek/3639075/pvv-wil-criminele-antillianen-uitzetten.html>

oververtegenwoordigd in de geregistreerde criminaliteit, terwijl dit niet het geval is in de Verenigde Staten (Wortley, 2009). Lynch en Simon (1999) hebben de relatie tussen immigratie en mate van criminaliteit in zeven landen bekeken. Dit zijn landen die er een ander immigratiebeleid op na houden en waar migranten dus op verschillende wijze worden ‘ontvangen’. Zo zijn er zogenoemde ‘immigratielanden’ die een relatief open immigratiebeleid en ook een relatief hoog aantal immigranten hebben. In deze landen zijn migranten minder of zelfs niet oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers dan in landen die een minder liberaal beleid voeren. Deze laatste groep landen zijn landen die een meer restrictief beleid voeren, wat betekent dat in beperktere mate immigranten worden toegelaten; het aantal immigranten ligt daar dan ook lager. Hieruit wordt duidelijk dat de relatie tussen immigratie en mate van criminaliteit context afhankelijk is. Lynch en Simon (1999) zeggen daarentegen wel dat niet duidelijk is of deze relatie meer het gevolg is van het algemene onvermogen van deze landen om immigranten te integreren, of dat het komt door het immigratiebeleid zelf. Echter, het gehanteerde immigratiebeleid van een land kan nooit een verklaring zijn voor bestaande regionale verschillen in geregistreerde criminaliteit onder allochtonen in dat land. Dit beleid is namelijk landelijk bepaald, en wordt dan ook landelijk op dezelfde manier toegepast en zorgt niet voor verschillen tussen regio’s. Het vermogen van een land om migranten te integreren is wel relevant voor het verklaren van regionale verschillen. Zo heeft de publieke opinie in ‘immigratielanden’ een positievere houding jegens immigranten dan in landen waar een restrictief beleid wordt gevoerd ten opzichte van migranten. De houding van autochtonen jegens migranten kan echter ook nog binnen landen van regio tot regio verschillen, zo blijkt ook uit onderzoek van Van San en Leerkes (2001) in België. Tussen Vlaanderen en Wallonië bestaan namelijk verschillen in de mate van stemmen voor extreem-rechtse partijen, maar ook in Nederland bestaan er wat dat betreft regionale verschillen in steun voor de Partij voor de Vrijheid (PVV) die bekend staat om zijn anti-immigranten standpunten (Van der Waal, De Koster en Achterberg, 2011). Zo is de steun voor deze partij groter in Rotterdam met 19 procent van de stemmen dan in Amsterdam met 9,34 procent van de stemmen (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010a).² Maar de steun verschilt ook tussen kleine steden zoals Weert (23 procent) en Heerhugowaard (14,5 procent).

Uit het onderzoek van het RISBO blijkt dus dat er regionale verschillen bestaan wat betreft criminaliteit onder Marokkanen en Antillianen in Nederland (De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012a). In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan de vraag hoe die regionale verschillen in geregistreerde criminaliteit onder Turken in Nederland dan verklaard kunnen worden. Hierdoor wordt er bijgedragen aan de schaarsheid van onderzoek met betrekking tot contextgebonden verschillen in de kans dat migranten verdacht worden van criminaliteit. Er is

² Bronnen: Verkiezingen Tweede Kamer 2010. Databank Verkiezingsuitslagen 1848-heden (Kiesraad). Steden gekozen op basis van een vergelijkbare mate van verstedelijking, verkregen uit de NELLS, en aantal inwoners.

namelijk nog niet eerder onderzoek gedaan naar verklaringen voor de bestaande regionale verschillen. Het oorspronkelijke plan bestond uit het onderzoeken van dezelfde groepen als het RISBO, oftewel de Antillianen en de Marokkanen, verdeeld over twee masterscripties.³ Echter de Antillianen bleken niet voldoende vertegenwoordigd te zijn in de NELLS, dit is de dataset die is gebruikt voor dit onderzoek (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010a). Vandaar dat de keuze uiteindelijk op de Turkse populatie is gevallen. Deze populatie verschilt van de Marokkanen, omdat ze een hechtere gemeenschap vormen en minder vaak verdacht zijn van delicten (Nortier & Dorleijn, 2011). Turken zijn dus beter georganiseerd en meer gericht op de eigen groep dan de Marokkaanse populatie, dit maakt dat zij minder vatbaar zijn voor invloeden van de rest van de samenleving (Prins, 1996). Het is interessant om te bekijken in hoeverre de uitkomsten voor deze twee verschillende groepen zullen overeenkomen. Als de bevindingen voor de Marokkanen en Turken blijken te verschillen dan is dat ook interessant, want dan zou wellicht de mate van organisatie van de groepen hiervoor verantwoordelijk kunnen zijn. Daarnaast zou blijken dat als etnische groepen te maken krijgen met het ervaren van etnische dreiging onder autochtonen dat zij hier dan niet in dezelfde mate op reageren met criminaliteit.

Verder had de keuze voor de NELLS ook gevolgen voor andere aspecten van het onderzoek. Zo moest er nu gekeken worden naar alle leeftijdscategorieën en zowel naar de eerste als de tweede generatie, anders zouden er te weinig respondenten over blijven. Daarbij zijn er geen veronderstellingen waarom de theorieën die getoetst worden slechts op een beperkte groep toepasbaar zouden zijn. Behalve dat er onderzoek gedaan zou worden met behulp van de NELLS, waarbij gebruik wordt gemaakt van zelfgerapporteerde criminaliteit, zou dit zelfde onderzoek herhaald worden op de CBS-microdata waarin de officieel geregistreerde criminaliteit is verwerkt.⁴ Aangezien zowel de mate van zelfgerapporteerde criminaliteit als de officiële registratie van criminaliteit onder Turken regionale variatie kan vertonen die gedeeltelijk op verschillende manieren kunnen ontstaan. Er kan namelijk verondersteld worden dat het criminele gedrag van migranten wordt beïnvloed door hoe de migrant omgaat met de houding van de samenleving jegens migranten. Oftewel het deviante gedrag van Turken kan een aanpassing zijn aan sociale reacties uit de samenleving. Bij de geregistreerde criminaliteit is daarentegen de houding van de ontvangende samenleving ook in meer directe zin relevant, want de vraag is hoe de omgeving omgaat met het deviante gedrag van Turken. Zo kan de omgeving eraan bijdragen dat Turken bij de politie geregistreerd komen te staan, onder andere door vooroordelen die er heersen onder burgers waardoor zij een Turk eerder als verdachte aan zullen geven. Verder kan *'selective policing'* een rol spelen, waarbij de politie zich richt op het opsporen van criminaliteit in bepaalde groepen. Maar het bleek niet haalbaar binnen de termijn om onderzoek te doen op beide data, vandaar dat dit onderzoek zich enkel richt op zelfgerapporteerde criminaliteit.

³ Dit onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Anouk Vermeulen (2014), zij heeft onderzoek gedaan naar de Marokkaanse populatie.

⁴ Deze data zouden toegankelijk worden gemaakt met dank aan het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), onderdeel van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Voor het verklaren van regionale verschillen in crimineel gedrag onder Turken is in de eerste plaats aansluiting gezocht bij de labeling theorie (Becker, 1963). Die stelt dat het label 'deviant' dat iemand opgeplakt krijgt het resultaat is van sociale interactie. De samenleving maakt dat iemand als deviant wordt gezien. Deze persoon of groep kan zich na een tijd ook naar zijn label gaan gedragen, als gevolg van de sociale reactie vanuit de samenleving. Bij regionale verschillen in de houding ten aanzien van Turken, zullen er ook verschillen tussen regio's zijn in de mate waarin Turken als deviant worden beschouwd. Zo verschillen steden in de mate waarin zij een tolerant cultureel klimaat hebben, ofwel in hoeverre er sprake is van het ervaren van etnische dreiging (Van der Waal, 2010). In Amsterdam heerst bijvoorbeeld een toleranter cultureel klimaat dan in Rotterdam.

Een andere verklaring richt zich meer op de institutionele kant. Zo zou het deviante gedrag verklaard kunnen worden vanuit een gebrek aan 'symbolische representatie' (Theobald & Haider-Markel, 2008). Als etnische minderheden zien dat mensen van dezelfde etniciteit niet zijn vertegenwoordigd in instituties en onder gezagsdragers, zoals de politie, dan krijgen zij het gevoel dat regels en overheidsoptreden onrechtvaardig en illegitiem zijn. Groepen zullen zich dan in mindere mate aan de wet houden, wat zou kunnen leiden tot crimineel gedrag (Tyler, 2006). De diversiteit binnen politiekorpsen in Nederland blijkt voor een multiculturele samenleving beter te kunnen en diversiteitbeleid krijgt de laatste jaren dan ook meer aandacht. Echter per korps, en daarmee per regio, zijn er ook verschillen qua gerealiseerde etnische diversiteit van het korps als ook de aanpak en verwezenlijking daarvan.

Beide mogelijke verklaringen stellen de houding van autochtonen ten aanzien van nieuwkomers centraal. Volgens de labeling theorie reageren Turken door middel van deviant gedrag op het label dat zij opgeplakt hebben gekregen door de samenleving, en volgens symbolische representatie wordt deviant gedrag verklaard door het niet aanwezig zijn van gelijken (etnische minderheden) in politiekorpsen. Internationaal onderzoek suggereert dan ook dat de houding van autochtonen ten opzichte van etnische minderheden van belang is.

Kortom, de nadruk ligt op gedragsaanpassing van Turken op de houding van autochtonen ten aanzien van migranten. Maar deze houding kan ook via meer directe mechanismen verlopen en via deze weg bijdragen aan de kans dat Turken officieel als verdachte staan geregistreerd. Het is hierbij dus lastig om een onderscheid te maken tussen de invloed van het gedrag van Turken, wat een indirect effect is van het gedrag van autochtonen, en de invloed van het gedrag van autochtonen (direct effect) op de registratiekans.

Het doel van dit onderzoek is te toetsen of deze theoretische verklaringen voor deviant gedrag, ook verklaringen zijn voor regionale verschillen ten aanzien van zelfgerapporteerde criminaliteit onder Turken. Het onderzoek van het RISBO wees uit dat er onder Marokkanen en Antillianen wel degelijk regionale verschillen bestaan, echter moet dit voor de Turkse populatie eerst nog worden bevestigd

(De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012a/b). Hieruit komt de eerste vraag naar voren: *is er sprake van regionale variatie in criminaliteit onder Turken?* De vraag die hieruit voortkomt, maar waar onderzoek naar ontbreekt, is hoe deze verschillen verklaard kunnen worden. Dit leidt mij tot de volgende onderzoeksvraag:

Hangt de kans dat een Turk verdacht wordt van een delict af van regionale verschillen in ervaren etnische dreiging en representatie van allochtonen in politiekorpsen?

Behalve dat dit onderzoek wetenschappelijk relevant is, kunnen de bevindingen ook maatschappelijk relevant zijn, met name ten aanzien van de mogelijke rol van diversiteit bij de politie. Wanneer blijkt dat dit een verklaring is voor het verschil in zelfgerapporteerde criminaliteit onder Turken tussen regio's, dan kan het overheidsbeleid hier verder op inspelen en kan het huidige diversiteitsbeleid bij de politie voortgezet en/of aangepast worden (wellicht nog een verschillende voortzetting en/of aanpassing per regio). Verder kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over hoe de samenleving met minderheden om moet gaan. Als een afwijzende reactie door de samenleving criminaliteitsproblemen in de hand werkt, dan zou de samenleving haar houding ten opzichte van minderheden kunnen gaan overdenken. Ook komen opvattingen over 'criminele etnische minderheden' dan in een ander licht te staan.

Daarnaast zullen de bevindingen uit dit onderzoek vergeleken worden met een gelijktijdig lopend onderzoek naar regionale verschillen van geregistreerde criminaliteit met betrekking tot Marokkanen in Nederland. Dit zal zorgen voor een breder begrip op het gebied van regionale verschillen in zelfgerapporteerde criminaliteit, verklaringen voor dit fenomeen, en wellicht verschillen tussen etnische groepen in Nederland.

2. Leeswijzer

Na deze inleiding tot de aanleiding van dit onderzoek, en waar de wetenschappelijke wereld zich op dit moment bevindt wat betreft dit thema, volgt in hoofdstuk drie een uiteenzetting van de gebruikte theorieën en daaraan verbonden verklaringen. In hoofdstuk vier zal allereerst de gebruikte data worden besproken, waarna er aandacht zal worden besteed aan de methoden van dit onderzoek en de operationalisering van de concepten. Dit hoofdstuk zal worden afgesloten met beperkingen omtrent dit onderzoek die gevolgen hebben voor de (interne en externe) validiteit. Hoofdstuk vijf presenteert uiteindelijk de resultaten van het onderzoek, en in hoofdstuk zes zullen deze samengevat worden in de conclusie. Deze scriptie wordt afgesloten met in hoofdstuk zeven een discussie over het onderzoek en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

3. Theoretisch kader

In deze paragraaf zal ik allereerst de labeling theorie bespreken, deze kan ik gebruiken voor het verklaren van het vertonen van crimineel gedrag door Turken en daarnaast de kans dat dit criminele gedrag officieel wordt geregistreerd. Vervolgens zal ik de theorie van symbolische representatie inleiden, en zal ik ook deze theorie verbinden met het vertonen van crimineel gedrag en de kans op officiële registratie van crimineel gedrag.

Beide theorieën worden in dit theoretisch kader nog wel verbonden met de kans op officiële registratie van crimineel gedrag onder Turken, echter zoals hier eerder op is gewezen zal dit uiteindelijk niet worden getoetst. Ook is er wel getheoretiseerd dat de omgeving kan bijdragen aan het gegeven dat Turken geregistreerd komen te staan bij de politie, maar dit is niet verder onderzocht. Het onderzoek richt zich alleen nog op zelfgerapporteerde criminaliteit.

3.1 Labeling theorie

De sociale reactie theorie, ook wel bekend als labeling theorie, benadrukt de sociale reactie op criminaliteit en deviantie (Macionis & Plummer, 2008). Deviantie is een label dat wordt toegekend aan sommige individuen (Grattet, 2011). Labeling theoretici interpreteren deviantie niet als een set van kenmerken van individuen of groepen, maar als een proces van interactie tussen *deviants* en *non-deviants* (Giddens, 2009). Dit perspectief ziet deviantie dan ook als een product van die sociale interactie tussen individuen en het collectieve, ofwel het is een sociale constructie (Grattet, 2011).

In de late jaren 60 en 70 van de vorige eeuw was het labeling perspectief een levendig gebied in de Amerikaanse sociologie (Grattet, 2011). In die tijd werd het een dominante sociologische theorie van criminaliteit en als de sleutelfiguren hiervan werden vaak Howard S. Becker en Edwin Lemert genoemd (Macionis & Plummer, 2008). Becker (1963) definieerde deviantie niet als een kwaliteit van de handeling die een persoon begaat, maar als een gevolg van de toepassing van regels en sancties op de dader door anderen. Ofwel sociale groepen creëren afwijkend gedrag door het maken van regels, en een overtreding hiervan vormt deviant gedrag. De deviante persoon is iemand op wie het label 'deviant' met succes is opgeplakt. Deviant gedrag is dan ook gedrag dat door mensen als zodanig wordt gelabeld, en gelabelde individuen worden gezien als buitenstaanders (Schur, 1969).

Lemert relateert afwijkend gedrag aan processen van sociale differentiatie en sociale definitie (1951, zoals beschreven in Schur, 1969). De deviante persoon is iemand wiens status, rol, en zelfdefinitie voornamelijk worden gevormd door de mate waarin hij of zij betrokken is bij deviant gedrag, door de mate van zijn of haar maatschappelijke zichtbaarheid, door de specifieke blootstelling als gevolg van de maatschappelijke reactie, en de aard en kracht van de maatschappelijke reactie. Deze reacties verschillen namelijk, zo stelt Lemert. Veel vormen van normschending lokken weinig reactie uit van anderen en hebben ook weinig effect op het zelfbeeld van een persoon (Lemert, 1951, 1972 verkregen uit Macionis & Plummer, 2008). Dit noemt Lemert *primary deviance*. Maar zodra mensen

iemands deviante gedrag opmerken, kan *secondary deviance* in beweging worden gezet. Hierbij gaan mensen het deviante gedrag ook als zodanig definiëren, en deze situatie heeft dan ook daadwerkelijk gevolgen. Een individu is herhaaldelijk betrokken bij normschendig en begint een deviante identiteit aan te nemen. Ofwel, de termen *primary en secondary deviance* maken onderscheid tussen originele en uiteindelijk effectieve oorzaken van afwijkend gedrag. *Primary deviance* heeft marginale gevolgen voor de status en de psychische structuur van de betrokken persoon, terwijl *secondary deviance* verwijst naar de manieren waarop een stigma en sancties ten aanzien van de misdaad centrale feiten worden van het bestaan van de betrokken persoon. De deviante aanduiding, ofwel het label, kan in dat geval een centrale of master status van de persoon worden. Individuen accepteren het label en zien zichzelf ook als deviant (Giddens, 2009). Het label kan zo leiden tot een voortzetting of intensivering van deviant gedrag. *Secondary deviance* is dus een gevolg van labeling, en het individu zal zich meer gaan identificeren met andere individuen die ook als dergelijk zijn gelabeld. Het afwijkende gedrag wordt in dat geval verder versterkt. Tannenbaum (1938, zoals beschreven in Macionis & Plummer, 2008) stelt dan ook dat de persoon zich gaat gedragen naar hetgeen hij of zij beschreven wordt. Dit is gebaseerd op het idee van de *self-fulfilling prophecy* en het Thomas-theorema, dat wanneer mensen situaties definiëren als werkelijk, dat ze ook werkelijke gevolgen hebben.

Er is overigens ook kritiek geuit op het idee dat labeling zal leiden tot een *self-fulfilling prophecy*. Zo stelt Goffman (1963) dat vanuit het stigma niet elke defensieve reactie van een persoon met een label te verklaren is. Het stigma heeft niet bij iedereen dezelfde invloed, ofwel de ‘last’ van het stigma verschilt per individu (Kok, 2012). Niet ieder individu hoeft last te hebben van de onvolkomenheden die hij of zij met zich meedraagt. Zo kan het gestigmatiseerde individu verschillende zelfmanagement strategieën gaan toepassen (Carnevale, 2007). Zo kan het individu een beeld van zichzelf vormen als een ‘volledig normaal mens’, zoals het managen van taalgebruik en zich gedragen naar bepaalde manieren. Op deze manier is er sprake van aanpassing aan maatschappelijke opvattingen. Maar het individu kan ook zijn/haar eigen sociale normen creëren, of vervreemdt zichzelf van de gemeenschap die de gestigmatiseerde normen handhaaft. Echter voor dit onderzoek ga ik er vanuit dat het proces, zoals beschreven door Lemert, voor tenminste een deel van de Turken opgaat.

Erving Goffman (1963, zoals beschreven in Grattet, 2011) introduceerde het concept stigma. Hij gebruikte dit voor het beschrijven van manieren waarop mensen in bepaalde sociale categorieën zowel in diskrediet worden gebracht, als worden geïsoleerd in de samenleving en in sociale interacties. Dit kunnen gehandicapten zijn, raciale en etnische minderheden, maar ook individuen die een sterke betrokkenheid ontwikkelen bij deviant gedrag (Grattet, 2011; Macionis & Plummer, 2008). Het is een krachtig, negatief sociaal label dat het zelfbeeld van een persoon en zijn of haar sociale identiteit radicaal verandert. Het stigma overweldigt alle andere dimensies van een sociale identiteit, het wordt dus een master status (Macionis & Plummer, 2008).

Er zijn dan ook twee onderliggende processen te onderscheiden die invloed hebben op de reactie van iemand die als deviant gelabeld is (Chiricos et al., 2007, verkregen uit Grattet, 2011). Als eerste begint de deviante persoon zich te zien als dader en gaat zich er ook naar gedragen, ofwel er is sprake van een transformatie van de identiteit. Daarnaast kan labeling ook zorgen voor structurele belemmeringen in het conventionele leven. Sampson en Laub (1997, verkregen uit Grattet, 2011) noemen dit een cumulatief nadeel. Er is namelijk sprake bij criminele overtreding van negatieve structurele gevolgen voor de levenskansen, met name ten aanzien van school en werk. Hierbij kan labeling dus ook andere factoren uitlokken die crimineel gedrag veroorzaken, zoals een relatief gebrek aan informele sociale controle en *strain*.

Dit perspectief is tot op heden nog niet toegepast op Turken maar wel op Marokkanen. In de Nederlandse samenleving worden Marokkaanse jongens gezien als ‘anders’, ofwel als deviant (De Jong, 2007). Dit wordt ook keer op keer bevestigd in de politiek, in de media en in de rechtshandhaving. De Jong (2007, p. 231) stelt dat deze culturele stereotypering bijdraagt aan “groepsdynamische verwarringen, versterkingen en versnellingen die optreden in de groepen van ‘Marokkaanse’ jongens (en die uitmonden in verhevigingen in delinquent groepsgedrag)”. De groep jongens steunt elkaar en reageert vijandig ten aanzien van conflicten met buitenstaanders in hun omgeving. De Jong (2007, p. 231) stelt verder: “Waardoor zij collectief de externe druk op hun zelfbeeld proberen te verlichten op een manier die uitmondt in secundaire deviantie”. Negatieve reacties uit de omgeving dragen bij aan het vertonen van overlastgevend en crimineel gedrag van de jongens. De Marokkaanse jongens gaan zich dan ook daadwerkelijk gedragen naar hun label. De groepen Marokkanen en Turken in Nederland lijken overeenkomsten te vertonen, onder andere ten aanzien van stigmatisering en de oververtegenwoordiging in criminaliteitscijfers. Vandaar dat het interessant is om te kijken of de redenering van De Jong (2007) ook toegepast kan worden op Turken in Nederland. Daarnaast zijn de bevindingen van De Jong (2007) via een kwalitatieve methode verkregen, in dit onderzoek zal de theorie kwantitatief getoetst worden.

Het labelen van Turken als crimineel kan ook invloed hebben op de kans dat delinquent gedrag officieel wordt geregistreerd in de criminaliteitsstatistieken. Zo hebben burgers invloed op de politie (Black, 1970). Als de politie aankomt op de plaats van het delict, dan heeft de politie vaak weinig informatie en is hiervan dan ook afhankelijk van burgers. Zij structureren de situationele werkelijkheid, en op deze manier kunnen zij de richting van de politie beïnvloeden. De voorkeur van de aanklager, of het delict als een officiële aangelegenheid wordt behandeld of als een informele gebeurtenis, wordt vaak gevolgd door politioptreden dat met de voorkeur van de aanklager overeenkomt. Zo komen in het onderzoek van Van San en Leerkes (2001) aanwijzingen naar voren dat stereotypen ten aanzien van etnische minderheden onder burgers invloed zouden kunnen hebben op de vertegenwoordiging van de etnische minderheden in de criminaliteitsstatistieken. Dit komt doordat burgers, die dergelijke stereotypen hebben, eerder gedrag zullen opmerken dat voldoet aan de

stereotypen en dit zullen aangeven bij de politie. Als de burger een intolerante houding heeft jegens Turken dan heeft dit invloed op de informatie die de politie heeft over verdachten. Deze vertekende informatie kan echter wel leiden tot hogere cijfers van geregistreerde criminaliteit onder Turken, aangezien Turken eerder vervolgd zullen worden. Wat echter ook een rol speelt bij de officiële registratie van criminaliteit is de ernst van het delict. Zwaardere delicten zullen hoe dan ook terecht komen bij de politie en opgenomen worden in de criminaliteitsstatistieken. Bij lichtere delicten is dit niet altijd het geval en spelen burgers daarin een grotere rol, zoals het verstrekken van informatie aan de politie, en hierin speelt mee dat de zichtbaarheid van lichtere delicten groter is dan die van zwaardere delicten (Black, 1970). Als burgers voorkeur hebben voor het officieel behandelen van een delict tezamen met het hebben van negatieve stereotypen van etnische minderheden, dan zou dit kunnen leiden tot hogere vertegenwoordiging van etnische minderheden in de geregistreerde criminaliteit.

Het labelen van Turken als deviant kan verbonden worden aan het concept '*perceived ethnic threat*', ofwel ervaren etnische dreiging. Zo kunnen autochtonen economische dreiging en culturele dreiging ervaren door een bedreigende *outgroup* (Manevska & Achterberg, 2008). Bij economische dreiging gaat het bijvoorbeeld om hun arbeidsmarktpositie, woonruimte, en andere schaarse middelen. Culturele dreiging daarentegen gaat meer om het ervaren van een andere cultuur als een bedreiging voor de eigen cultuur. Een variant hierop komt terug in de studie van Elias en Scotson (1965) waarbij buitenstaanders door de autochtonen worden gelabeld als deviant. De autochtonen zien hen namelijk als een bedreiging voor de gevestigde normen en waarden.

Echter, er is wel sprake van regionale verschillen in de mate van het ervaren van etnische dreiging. Zo stellen Van der Waal en Houtman (2010) namelijk dat er regionale verschillen zijn met betrekking tot intolerantie ten opzichte van etnische minderheden. In postindustriële steden zijn de laagopgeleiden namelijk minder ethnocentrisch dan in de minst postindustriële steden. Dit kon worden verklaard door het culturele klimaat dat in de meest postindustriële steden toleranter was dan in de minst postindustriële steden. In de meest postindustriële steden, oftewel in een omgeving waar minder etnische dreiging wordt ervaren, zullen Turken zich anders gedragen en zal de omgeving een andere houding hebben, dan in de minst postindustriële steden waar meer etnische dreiging wordt ervaren. Zo zullen Turken in een omgeving waar meer sprake is van het ervaren van etnische dreiging, hun Turkse identiteit zien als hun master status.

Bovendien komt in het onderzoek van Van San en Leerkes (2001) naar voren dat regionale variatie in geregistreerde criminaliteit onder migranten samen lijkt te hangen met het stemmen op extreemrechtse partijen door de autochtone bevolking. Waarbij in Vlaanderen de oververtegenwoordiging van allochtonen in de geregistreerde criminaliteit hoger is dan in Wallonië, en er in Vlaanderen ook meer op extreemrechtse partijen wordt gestemd. In dit onderzoek zal gekeken worden of dit ook in Nederland van toepassing is. In Nederland is er de Partij van de Vrijheid (PVV)

die wordt gezien als een extreemrechtse partij. Van der Waal, De Koster en Achterberg (2011, p. 189) stellen dan ook: “De PVV kan beschouwd worden als de Nederlandse anti-immigratiepartij bij uitstek”. De mate van steun voor deze partij toont wel regionale verschillen. Verkiezingsuitslagen laten namelijk zien dat de PVV in sommige gemeenten meer steun krijgt dan in andere gemeenten.⁵ Deze regionale verschillen in de mate van steun voor de PVV, ofwel het ervaren van etnische dreiging, kunnen een indicator zijn voor de regionale variatie in geregistreerde criminaliteit van Turken. Dit omdat de voorkeuren van aanklagers, die invloed hebben op de politie en de officier van justitie, per regio kunnen variëren.

Dit leidt mij tot de volgende hypothesen: *in gemeenten waar meer etnische dreiging wordt ervaren zal een groter deel van de Turken crimineel gedrag vertonen dan in gemeenten waar minder etnische dreiging wordt ervaren* (hypothese 1). *Verder zullen Turken in gemeenten waar meer etnische dreiging wordt ervaren vaker geregistreerd staan als verdachte dan in gemeenten waar minder etnische dreiging wordt ervaren* (hypothese A).⁶ *Daarnaast heeft de mate van ervaren etnische dreiging in een gemeente een sterker effect op de kans dat Turken geregistreerd staan voor lichte misdrijven dan op de kans dat zij geregistreerd staan voor ernstige misdrijven* (hypothese B). *Ook zal het effect van ervaren etnische dreiging op de mate van criminaliteit worden gemedieerd door het labelen van Turken als deviant* (hypothese 2). Als laatste wordt er ook nog gekeken naar het onderscheid tussen *primary* en *secondary deviance*. Onder het eerste wordt informele delinquentie verstaan, hierbij gaat het om normschending waar de samenleving niet of nauwelijks op reageert. Dit heeft dan ook geen invloed op het individu. *Secondary deviance* daarentegen behelst crimineel gedrag, aangezien hierbij het deviante gedrag wordt opgemerkt, en dit heeft gevolgen voor het individu. Hieruit kan ik de volgende hypothese afleiden: *het effect op crimineel gedrag zal sterker zijn dan op informele delinquentie* (hypothese 3).

3.2 Representatie in het politiekorps

Percepties van legitimiteit en eerlijkheid, en de rechtvaardiging van acties die worden ondernomen en hoe ze worden uitgevoerd, zijn van belang voor het beoordelen van de legitimiteit van overheidsactoren (Theobald & Haider-Markel, 2008). Als burgers gaan geloven dat acties door overheidsactoren op een bepaalde manier illegitiem zijn, gaan zij de overheid wantrouwen. Dergelijk wantrouwen van burgers is moeilijk te veranderen en kan leiden tot een gebrek aan samenwerking met de autoriteiten of zelfs tot grote sociale onrust (Kane, 2005; Theobald & Haider-Markel, 2008). Zo stelt Tyler (2006) dat mensen die de overheid wantrouwen, de wet minder snel zullen naleven.

⁵ Bron: Nu.nl (2012). *Uitslagenpagina Verkiezingen 2012*. Verkregen op 4 maart 2014, via <http://www.nu.nl/tk2012.html>

⁶ De hypothesen met letters, zoals A, zullen niet worden getoetst.

Als groepen in de samenleving zien dat mensen net als zichzelf gezagsdragers zijn, dan bevordert dat percepties van de subgroep dat acties van deze overheidsactoren worden gerechtvaardigd of als legitiem worden gezien. Dit wordt ook wel ‘symbolische representatie’ genoemd (Theobald & Haider-Markel, 2008). Deze vertegenwoordigers zouden namelijk dezelfde waarden en ervaringen delen als de betreffende groep in de samenleving. Dit leidt tot groter vertrouwen onder degenen die worden vertegenwoordigd dat de vertegenwoordigers zullen handelen op basis van deze waarden en ervaringen. Het basisidee dat leden van een groep in overheidsposities ervoor zullen zorgen dat leden van de groep rechtvaardig zullen worden behandeld door overheidsactoren, wordt ook wel aangeduid als actieve representatie.

Politieagenten zijn zogenaamde *street-level bureaucrats*, zij hebben dan ook een ruime beoordelingsmarge (Idem, 2008). Ze communiceren rechtstreeks met de burgers, waardoor etniciteit, geslacht en andere kenmerken zichtbaar zijn voor zowel de agent als de burger. Dit verschaft een scenario waarin gedrag en percepties van de agent, en gedrag en percepties van de burger gevormd kunnen worden door kenmerken van de ander. De bevindingen van Theobald en Haider-Markel (2008) wijzen erop dat de perceptie van burgers ten aanzien van politieagenten afhankelijk is van de etniciteit van de burger en de etniciteit van de agent. Zo kwam naar voren in dit onderzoek dat *blacks* het werk van ‘zwarte’ agenten als meer legitiem beoordeelden, en blanken deden dit hetzelfde voor blanke agenten. Deze bevindingen versterken de notie dat diversificatie van de politie een manier is waarop wetshandhavinginstanties de relatie met minderheden gemeenschappen kunnen verbeteren. Verder stellen Hurwitz en Peffley (2005, verkregen uit Theobald & Haider-Markel, 2008) dat personen die de politie beoordelen als oneerlijk, sceptischer zijn richting de politie bij het interpreteren van politionele acties, dan personen die minder negatief zijn. Een gebrek aan legitimiteit en wantrouwen gaan hand in hand.

Diversiteit is dus van belang voor de legitimiteit van de politie in de samenleving, dat stelt ook minister Ter Horst (2009) van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (tot februari 2010). In Nederland wordt dan ook gewerkt aan diversificatie binnen politiekorpsen. De diversiteit van politiekorpsen verschilt ook sterk per korps, dit maakt dat de symbolische representatie per regio ook varieert (Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, 2009).⁷ Er kan verwacht worden dat wanneer Turken zich niet vertegenwoordigd voelen in een politiekorps, dat in deze gemeentes (die onder het betreffende regionale politiekorps vallen) de mate van delinquent gedrag hoger is. Ze beschouwen overheidsactoren, en dan met name de politie, niet als legitiem en hierop volgt deviant gedrag. Bovendien kan de mate van symbolische representatie invloed hebben op de relatie tussen het vertonen van crimineel gedrag en het daadwerkelijk officieel registreren van dergelijk gedrag in de criminaliteitsstatistieken. Zo zou er in een minder etnisch divers politiekorps sprake kunnen zijn van ‘*selective policing*’, oftewel de politie richt zich op bepaalde groepen in de samenleving (McConville,

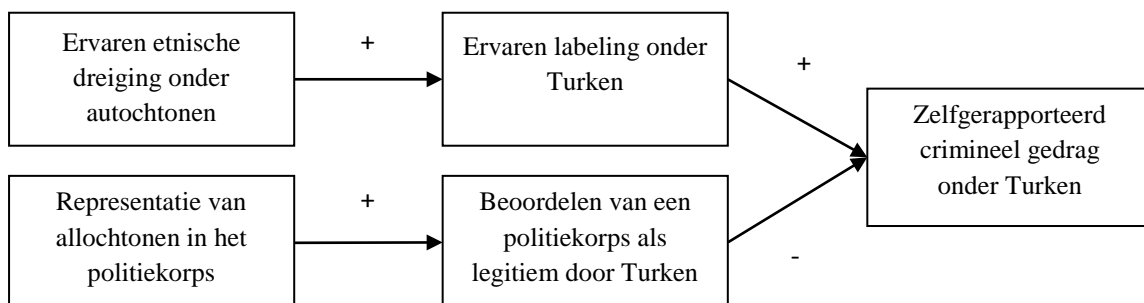
⁷ Sinds 1 januari 2013 bestaan er niet langer vijftientig politiekorpsen, maar is er sprake van een nationaal politiekorps.

Sanders & Leng, 1997). Zo stellen Johnson, Van Wingerden en Nieuwbeerta (2010) dat officieren van justitie hun beslissingen moeten nemen in beperkte tijd met beperkte informatie. Zij baseren hun besluitvorming vaak op basis van ervaring en maatschappelijke stereotypen, waaronder ras en klasse concepties. Hierdoor is de kans groter dat het criminele gedrag van Turken officieel geregistreerd zal worden. Hierbij kan ook, zoals eerder gesteld, verwacht worden dat dit sterker geldt voor lichtere delicten dan voor zwaardere delicten (Black, 1970).

Dit leidt mij tot de volgende hypothesen: *Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een relatief etnisch divers politiekorps zullen minder crimineel gedrag vertonen, dan Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een minder etnisch divers politiekorps* (hypothese 4). Daarnaast zal *het vertonen van crimineel gedrag minder vaak geregistreerd worden voor Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een relatief etnisch divers politiekorps, dan voor Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een minder etnisch divers politiekorps* (hypothese C). Verder verwacht ik dat *wonen in een gemeente die onderdeel is van een minder etnisch divers politiekorps een sterker effect heeft op de kans dat Turken geregistreerd staan als verdachte van een licht misdrijf dan op de kans dat Turken geregistreerd staan als verdachte van een ernstig misdrijf* (hypothese D). Als laatste zal er ook nog worden gekeken of het beoordelen van het politiekorps als legitiem invloed heeft op de relatie tussen de mate van etnische diversiteit van het politiekorps en zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder Turken. Oftewel de laatste hypothese luidt: *het effect van een etnisch divers politiekorps op de mate van criminaliteit onder Turken wordt gemedieerd door het beoordelen van een politiekorps als legitiem* (hypothese 5).

3.3 Conceptueel model

Uit het voorgaande stuk, met mogelijke verklaringen voor regionale verschillen ten aanzien van het vertonen van crimineel gedrag onder Turken, kan ik het volgende conceptuele model afleiden:

Figuur 1: conceptueel model voor het vertonen van crimineel gedrag onder Turken.

Ervaren etnische dreiging onder autochtonen en representatie van allochtonen in het politiekorps hebben effect op de kans op het vertonen van crimineel gedrag door Turken. Het ervaren van etnische dreiging door autochtonen bepaalt in welke mate een Turk als deviant gelabeld zal worden. Dit heeft invloed op het vertonen van crimineel gedrag door Turken. De tweede verklaring is representatie van allochtonen in het politiekorps. Als er geen sprake is van een etnisch divers politiekorps, dan zullen Turken deze niet als legitiem beschouwen. Dit maakt dat zij eerder crimineel gedrag zullen vertonen.

3.4 Alternatieve verklaringen

Bij de twee centrale verklaringen in dit onderzoek ligt de focus op de houding van autochtonen jegens Turken. Echter, er zijn ook andere verklaringen mogelijk voor algemene regionale variatie in criminaliteit. Het gaat daarbij om factoren die ook van invloed zijn op de criminaliteit onder autochtonen. Zo varieert de kans op het vertonen van crimineel gedrag met de omgeving. Er zijn namelijk zogenaamde *hotspots*, dit zijn gebieden waar er sprake is van een concentratie van criminaliteit (Eck, Chainey, Cameron & Wilson, 2005). Deze *hotspots* kunnen het lokale criminaliteitscijfer opdrijven (Felson & Clarke, 1998). In deze gebieden is de criminaliteit niet alleen hoger voor allochtonen, maar ook voor autochtonen. De mate van criminaliteit van autochtonen zou dus kunnen samenhangen met de mate van criminaliteit van allochtonen in een gemeente. Vandaar dat de criminaliteit van autochtonen in een gemeente zal worden meegenomen in het onderzoek.

Daarnaast kan de mate van stedelijkheid een rol spelen, aangezien geregistreerde criminaliteit en de mate van stedelijkheid van een gemeente samenhang vertonen (Eggen & Goudriaan, 2008). Zo stellen Eggen en Goudriaan (2008, p. 96): “Het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners van 12-79 jaar is het hoogst in de sterk en zeer sterk stedelijke gemeenten en neemt af naarmate de stedelijkheid afneemt”. Zo hebben de zeer sterk stedelijke gemeenten in 2007 per 1.000 inwoners 136 geregistreerde misdrijven, en bij de sterk stedelijke gemeenten ligt dit op 105 misdrijven. Terwijl dit bij minder verstedelijkte gemeenten ligt op ongeveer 62 en bij de niet verstedelijkte gemeenten op 50 per 1.000 inwoners. Er kan dus verwacht worden dat de regionale verschillen in zelfgerapporteerde criminaliteit samenhangen met de mate van stedelijkheid.

4. Methodologie

4.1 Data

De hypothesen in dit onderzoek zullen getoetst worden op data van de *Netherlands Longitudinal Lifecourse Study*, oftewel de NELLS (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010a). Bij de NELLS is er aan respondenten gevraagd om zelf op een aantal vragen over delinquent gedrag aan te geven of zij dit gedrag wel of niet hebben vertoond. Hierbij gaat het dus over zelfgerapporteerde criminaliteit.

Dit onderzoek richtte zich op drie thema's die centraal staan in sociologisch onderzoek en theorie, namelijk sociale cohesie, normen en waarden, en ongelijkheid (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010b). Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van zowel *face-to-face* als internet methoden. Daarbij zijn 5.312 respondenten in het onderzoek betrokken, wat dit een grootschalig onderzoek maakt. Verder zijn etnische minderheden, waaronder de Turken, oververtegenwoordigd in het onderzoek. De dataset die behoort bij dit onderzoek is publiekelijk toegankelijk, echter voor het koppelen van overige gegevens zijn de gemeentecodes aangevraagd van de gemeenten die zijn meegenomen in het onderzoek. Wegens privacy redenen is namelijk alleen voor het publiek bekend dat er vijfendertig gemeenten, waaronder de vier grote steden, zijn meegenomen. Verder moest ik ook weten welke gemeenten dit waren voor het koppelen van gegevens over het percentage PVV stemmen per gemeente en de mate van etnische diversiteit van de verschillende politiekorpsen.

Verder is samen met het gelijktijdig lopend onderzoek naar regionale variatie in geregistreerde criminaliteit onder Marokkanen, extra benodigde data toegevoegd aan de dataset. Als eerste werden er data over verkiezingsuitslagen toegevoegd, en daarnaast gegevens over diversiteit van de vijftwintig politiekorpsen.⁸

4.2 Methoden

De opgestelde hypothesen zijn met een kwantitatieve methode getoetst. Hiervoor is gebruik gemaakt van een logistische multilevel analyse in SPSS. De data zijn namelijk van verschillende niveaus, zo zijn er gegevens van individuen maar ook van gemeenten en regio's. De intraclass correlation (ICC) in het nul model (met een random intercept), met informele delinquentie als afhankelijke variabele, is 4,14 procent. Daarbij is het design effect 2,41. Bij het nul model (met random intercept) van crimineel gedrag is de ICC 6,48 procent en het design effect 3,20. Multilevel is nuttig zodra de ICC boven de vijf procent komt en het design effect minimaal twee is. Bij het model voor informele delinquentie is sprake van een grensgeval wat betreft de hoogte van de ICC. Echter die van het model voor crimineel gedrag is wel hoog genoeg, vandaar dat ervoor is gekozen om toch multilevel analyse te hanteren

⁸ Sinds 1 januari 2013 is er sprake van een nationaal politiekorps.

zodat de resultaten van beide modellen kunnen worden vergeleken. Daarbij is het nuttig om dezelfde analysemethoden als het onderzoek van Vermeulen (2014) te hanteren, zodat onderlinge vergelijking mogelijk is.

Verder bleek uit het plotten van de residuen dat deze scheef verdeeld zijn. Vandaar dat er uiteindelijk gekozen is voor logistische multilevel analyse waarbij de afhankelijke variabelen (informele delinquentie en crimineel gedrag) dichotoom zijn.

4.3 Operationalisering

Afhankelijke variabelen

Voor het meten van vertonen van informele delinquentie zijn verschillende items uit de NELS samengevoegd tot een schaal. Aan de respondenten is de volgende vraag gesteld: “Heeft u de volgende dingen wel eens gedaan in de afgelopen maand? Te veel alcohol drinken (bijvoorbeeld op een avond meer dan 10 glazen alcohol), drugs gebruiken (marihuana, wiet, hasj, coke, XTC, etc.), en/of 's avonds of 's nachts op straat hangen” (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010b; p. 72). Hierbij kon de respondent per item antwoorden met nooit, één, twee tot drie keer, of vier keer of meer. Van deze items samen is een schaal samengesteld. De Cronbach's alpha van deze schaal is 0,49 en uit de factoranalyse blijkt dat er sprake is van één achterliggende factor met een eigenwaarde van 1,51. Aangezien de residuen scheef verdeeld zijn, is van deze schaal een dichotome variabele gemaakt. Respondenten met een waarde van nul hebben niets gedaan wat naar voren komt in de genoemde categorieën, dit in tegenstelling tot respondenten met een waarde van één zij hebben wel informeel delinquent gedrag vertoond.

Daarnaast is nog de vraag gesteld: “Heeft u de volgende dingen gedaan in de afgelopen 12 maanden?” (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010b; p. 72). Hierbij waren de mogelijke antwoordcategorieën: “Iets gestolen van iemand of uit een winkel, met opzet dingen van anderen beschadigd of vernield, een wapen gedragen (mes, pistool), iemand bedreigd, iemand geslagen of geschopt of meegedaan aan een vechtpartij?” (Idem, 2010; p. 72). De respondent kon per item antwoorden met nooit, één keer, twee tot drie keer, vier keer of meer, of wil ik niet zeggen. Dit gedrag wordt in dit onderzoek meegenomen onder crimineel gedrag, ook van deze items is een schaal gemaakt en de Cronbach's alpha hiervan is 0,81. Daarbij is er sprake van één achterliggende factor met een eigenwaarde van 2,90. Ook bij deze schaal is er, net als bij informele delinquentie, een dummyvariabele gemaakt waarbij respondenten die niets hebben gedaan nul scoren en respondenten die wel crimineel gedrag hebben vertoond een één scoren.

Onafhankelijke variabelen

De eerste onafhankelijke variabele is *ervaren etnische dreiging* onder de bevolking. Dit is gemeten door middel van verkiezingsuitslagen van de Tweede Kamer uit 2010. Hiervoor is alleen het percentage stemmen op de PVV meegenomen, aangezien deze partij bekend staat als de Nederlandse

anti-immigratiepartij en burgers die hierop stemmen een gevoel van onvrede uit over immigratie en etnische diversiteit (Van der Waal, De Koster & Achterberg, 2011). De benodigde data zijn verkregen van de databank Verkiezingsuitslagen.⁹ Het percentage PVV-stemmers is per gemeente in een Excel bestand berekend en is vervolgens gekoppeld aan de bijbehorende gemeente in de NELLS. Echter, niet alle gemeenten die in de NELLS staan zijn meegenomen in het onderzoek. Zo zijn in zes gemeenten geen inwoners van Turkse origine geïnterviewd en van een gemeente was het percentage PVV stemmen niet bekend. Vandaar dat het totaal aantal gemeenten die mee zijn genomen in het onderzoek uitkomt op 28 en 1130 Turkse respondenten.

De volgende onafhankelijke variabele is *representatie van allochtonen in het politiekorps*. Dit is gemeten met data verkregen uit het rapport 'Diversiteit bij de Politie' (Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, 2009). In dit rapport staat het percentage allochtonen vermeld per politiekorps in 2008 dat is vergeleken met het totale percentage allochtonen in de gemeenten die behoren tot de regio van het betreffende politiekorps (CBS, 2013). Eerst is uitgezocht welke gemeenten bij welk politiekorps horen, en vervolgens is er een ratio gemaakt door het percentage allochtonen in het korps te delen door het totale percentage allochtonen in de gemeenten van de regio van het korps. Zo kan worden vastgesteld in hoeverre het percentage allochtonen in een korps in overeenstemming is met het percentage allochtonen in de regio van het korps. Als de ratio een waarde van één heeft dan komt het percentage allochtonen in het korps overeen met die van de regio, echter wanneer deze lager dan één is dan zitten er minder allochtonen in het politiekorps dan dat er verhoudingsgewijs in de regio wonen. Er is dan dus sprake van ondervertegenwoordiging.

Mediërende verklaringen

De verklaring *labeling* is gemeten door middel van items uit de NELLS die gaan over discriminatie, omdat er bij zowel labeling als discriminatie sprake is van een negatieve reactie vanuit de samenleving. Zo stelt Verhaeghe (2008) dat het labelingperspectief de nadruk legt op negatieve reacties zoals onderwaardering en discriminatie. Daarnaast hebben zowel labeling als discriminatie een invloed op het zelfbeeld van het individu.

Voor het meten van het ervaren van discriminatie is aan respondenten gevraagd of zij zich in een van de volgende situaties wel eens gediscrimineerd hebben gevoeld op basis van hun etnische herkomst: "Bij het solliciteren naar een baan of stageplek, op uw werk, op school/in de les, op straat, in winkels, in het openbaar vervoer, op vereniging/club/sporten, bij uitgaansgelegenheden/discotheken etc." (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010b; p. 74). Hierbij kon de respondent antwoorden met nee nooit, ja een enkele keer, of ja redelijk vaak. Deze items zijn uiteindelijk samengevoegd in een schaal. De Cronbach's alpha van deze schaal is 0,81 en dat maakt dit een

⁹ Verkiezingen Tweede Kamer 2010. Databank Verkiezingsuitslagen 1848-heden (Kiesraad).

betrouwbare schaal. Daarbij is er sprake van één achterliggende factor, want uit de factoranalyse komt een factor met een eigenwaarde van 3,12. Verder blijkt dat bij deze schaal veertien procent van de waarden missend is, vandaar dat er voor gekozen is om de missende waarden het gemiddelde van de schaal te geven (1,3279) zodat deze alsnog mee genomen konden worden in de analyses.

Ook de mediërende verklaring die bij de mate van etnische diversiteit van de politie hoort, *legitimiteit van de politie*, is meegenomen in de analyses. In de NELLS is een item opgenomen waarbij respondenten de mate van vertrouwen aan moesten geven voor een aantal instellingen, waaronder politie en justitie (De Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2010b). De respondent kon antwoorden met heel veel vertrouwen, tamelijk veel vertrouwen, tamelijk weinig vertrouwen, of heel weinig vertrouwen. Alleen de antwoorden op ‘politie en justitie’ zijn meegenomen in de analyses. Aangezien ook hierbij 13,4 procent van de waarden missend is, hebben de respondenten het gemiddelde (2,47) gekregen zodat deze in de analyses konden worden meegenomen.

Alternatieve verklaringen

De eerste alternatieve verklaring, de mate van *stedelijkheid* van de woonomgeving van de respondent, is gehercodeerd. Hoe hoger de score op deze variabele staat gelijk aan een hogere mate van verstedelijking. Zo werd een score van vier (landelijk) gehercodeerd naar een score van nul, kleine steden was drie en is nu één, de score twee (steden) bleef hetzelfde, en de score één (grootste steden) is gehercodeerd naar vier.

De volgende alternatieve verklaring voor regionale variatie is de mate van informele delinquentie of crimineel gedrag door autochtonen in een gemeente. Hierbij is eerst gebruik gemaakt van de gemaakte schaal voor informele delinquentie, en bij deze schaal werd een voorwaarde ingesteld zodat alleen autochtone Nederlanders (met een score negen op de variabele etniciteit) mee zijn genomen. Dezelfde werkwijze is ook gevolgd voor het aanmaken van een variabele voor crimineel gedrag van autochtonen in een gemeente. Vervolgens zijn beide variabelen geaggregeerd naar gemeenteniveau, dus elke respondent in de betreffende gemeente krijgt het gemiddelde toegekend.

Controlevariabelen

Ten slotte is er nog een aantal andere factoren die mogelijk invloed hebben op het vertonen van informele delinquentie en crimineel gedrag. Deze factoren zijn meegenomen als controlevariabelen.

Allereerst zijn leeftijd en geslacht meegenomen als controlevariabelen. Geslacht is een belangrijke indicator voor de kans op het vertonen van informele delinquentie en/of crimineel gedrag, aangezien in het algemeen mannen meer delicten plegen dan vrouwen, dit geldt ook voor de Turkse gemeenschap (Jennissen & Blom, 2007). Daarnaast blijkt dat leeftijd ook een rol speelt, zodra deze namelijk toeneemt daalt de kans om verdachte te zijn (Blom, Oudhof, Bijl & Bakker, 2005). De variabele die gebruikt wordt voor leeftijd is de originele variabele uit de dataset. De variabele voor

geslacht daarentegen is gehercodeerd. Zo vielen onder een waarde van twee alle vrouwen, deze waarde is gehercodeerd naar nul. Als een respondent man is dan krijgt deze de waarde één.

Vervolgens wordt er gecontroleerd voor de binding die de respondent heeft met de samenleving. Zo stelt Hirschi (2002) dat een individu komt tot delinquente handelingen zodra de band van het individu met de samenleving zwak of afwezig is. Het individu wordt zo niet tegengehouden om dit te doen, aangezien hij/zij weinig sociale controle ervaart. Hiervoor is gekeken naar dagelijkse activiteiten van respondenten, waarbij gekozen is voor school en werk. Respondenten die namelijk (een van) deze dagelijkse activiteiten hebben zijn verbonden aan deadlines, afspraken, en werkuren (Hirschi, 1969 verkregen uit Williams & McShane, 2010). Door deze activiteit(en) is de persoon simpelweg te druk om betrokken te raken in en/of te denken aan deviant gedrag.

Zo is er aan respondenten gevraagd of zij op dit moment een opleiding volgen, en deze is gehercodeerd naar één wanneer een respondent op dit moment geen opleiding volgt en de respondent krijgt de waarde nul wanneer hij of zij wel een opleiding volgt. Verder is er gekeken of respondenten wel of niet werken, hiervoor is gebruik gemaakt van het aantal (feitelijke) uren die een respondent werkt per week. Hier is een definitieve variabele van gemaakt waarbij respondenten die twaalf uur of meer per week werken vallen onder de categorie ‘wel werk’ (score nul) en respondenten die minder dan twaalf uur per week werken of helemaal niet werken vallen onder de categorie ‘geen werk’ (score één). De keuze van het aantal uur is gebaseerd op de CBS definitie van een werkzame beroepsbevolking (CBS, 2014).

Daarnaast is er gekeken of respondenten wel of niet alleen wonen, hierbij kan gedacht worden aan huisvrouwen.¹⁰ Zo blijkt namelijk dat mensen die alleen wonen een grotere kans hebben op het vertonen van informele delinquentie en/of crimineel gedrag (Blom, Oudhof, Bijl & Bakker, 2005). Hierbij moet echter wel rekening worden gehouden met jongeren die mogelijk nog bij hun ouders wonen. Vandaar dat ervoor is gekozen om deze variabele op te splitsen in een variabele voor respondenten die wel of niet samenwonen met een partner, en een andere variabele voor jongeren die wel of niet bij hun ouders wonen. Voor het samenstellen van de variabele voor het samenwonen met de partner is de vraag gebruikt: “Woont u samen met uw partner?”, waarbij ja of nee geantwoord kon worden (score nul is niet alleen wonen, score één is wel alleen wonen). Als respondenten op een eerdere vraag of zij een partner hebben ‘nee’ hebben geantwoord, dan krijgen zij de score één. Vervolgens is er nog een aparte dummy variabele aangemaakt voor respondenten die ‘nee’ hebben geantwoord op de vraag of zij samenwonen met een partner maar mogelijk wel bij hun ouders wonen, of in ieder geval bij een vader of moeder. Als respondenten op de vraag “Woont u in deze woning bij

¹⁰ Er is hierbij geen rekening gehouden met uitkeringsgerechtigden (op dit moment geen opleiding en geen werk) die alleen wonen, maar wel vrijwilligerswerk verrichten. Maar dit kan niet gezien worden als een dagelijkse activiteit, aangezien het gemiddeld aantal uur per maand dat aan vrijwilligerswerk wordt besteed door Nederlanders rond de eenentwintig uur ligt (Bekkers, 2013). Dit zal dan ongeveer slechts vijf uur per week bedragen.

uw ouders?" 'ja' hebben geantwoord, dan hebben zij de waarde nul gekregen aangezien zij met iemand wonen. Respondenten die ook op deze vraag 'nee' hebben geantwoord vallen in de categorie één.

De volgende controlevariabele is het opleidingsniveau van de respondent. Het hoogst afgeronde opleidingsniveau is van belang ten aanzien van het vertonen van informele delinquentie en/of crimineel gedrag (Lochner & Moretti, 2004). Allereerst is er gekeken naar welke opleiding de respondent nu volgt, deze zijn opgedeeld in de categorieën 'laag', 'midden', en 'hoog'.¹¹ Overige antwoorden, waaronder een buitenlandse opleiding die niet in te delen is volgens het Nederlandse systeem, zijn opgenomen als missende waarden. Daarnaast is er ook aan respondenten gevraagd wat hun hoogst voltooide opleiding is (afgerond met een diploma). Ook deze opleidingen zijn in dezelfde categorieën ingedeeld met 'laag', 'midden', en 'hoog'. Bij de uiteindelijke variabele staat de hoogst afgeronde opleiding centraal, echter als een respondent nog met een opleiding bezig is wordt de huidige opleiding meegenomen. Als laatste is deze variabele opgedeeld in drie dummyvariabelen van laag, midden, en hoog, waarbij de score één op de verschillende dummyvariabelen dan het wel hebben van een respectievelijk lage, middelbare, of hoge opleiding is. Daarbij is er ook nog een variabele aangemaakt voor de missende waarden (119) bij deze variabelen om te voorkomen dat veel respondenten niet worden meegenomen in de analyses. Bij deze analyses is de dummyvariabele 'hoog' de referentiecategorie.

Verder is er nog een schaal gemaakt van variabelen over religie. Verschillende studies tonen namelijk een relatie aan, zo stelt Heaton (2006), tussen informele delinquentie en/of crimineel gedrag en de mate van het praktiseren van religie. Religieuze organisaties worden gebruikt als referentiegroepen, ofwel individuen framen hun individueel gedrag tegen deze organisaties. Hierdoor zullen zij minder snel informele delinquentie en/of crimineel gedrag vertonen.

Aan respondenten is de vraag gesteld of zij in de afgelopen drie maanden wel eens de Bijbel of de Koran hebben gelezen, hebben gebeden, en/of met vrienden hebben gepraat over het geloof. De respondent kon antwoorden met ja of nee. Daarnaast is er nog aan de respondenten gevraagd hoe belangrijk het geloof voor hen persoonlijk is. Hierbij waren vijf antwoordcategorieën mogelijk die liepen van (1) heel belangrijk tot (5) helemaal niet belangrijk. Alle variabelen zijn gehercodeerd zodat een hogere score betekent dat het geloof belangrijker is voor de respondent. Vervolgens zijn de waarden van deze variabelen gestandaardiseerd, omdat het bereik van de items verschilt. Daarna zijn deze vier variabelen samengevoegd in één schaal, de Cronbach's alpha van deze schaal is 0,66 en dat maakt dit een betrouwbare schaal. Daarnaast is er sprake van één achterliggende factor, aangezien er

¹¹ Laag: lbo, vmbo-kb/bbl, mavo, vmbo-tl, mbo-kort. Midden: havo, vwo/gymnasium, mbo, secundair/tertiair leerlingwezen, bol/bbl niveau 3 of 4. Hoog: hbo, universiteit (bachelor, master, doctoraal), promotietraject.

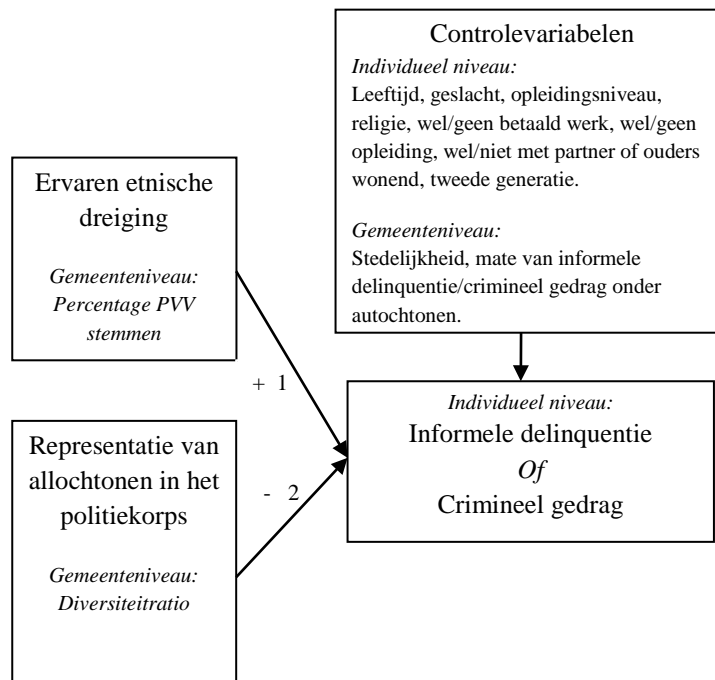
uit de factoranalyse een eigenwaarde komt van 2,18. Als laatste bleek dat 12,9 procent van de waarden missend is bij deze schaal, vandaar dat deze waarden het gemiddelde hebben gekregen (van -0,0005).

Als laatste is ook het behoren tot de tweede generatie Turken in Nederland als controlevariabele meegenomen, aangezien bij Turken de tweede generatie sterker oververtegenwoordigd is dan de eerste generatie in cijfers van geregistreeerde criminaliteit (Jennissen & Blom, 2007). Dit onderzoek kon echter niet toegespitst worden op deze groep, aangezien er dan te weinig respondenten over zouden blijven in de analyses, vandaar dat dit alsnog als controlevariabele wordt meegenomen.

Daarbij is er nog een aantal andere controlevariabelen bezien die niet in het uiteindelijke model zijn opgenomen, namelijk het inkomen van de respondent en het percentage Turken in een gemeente. Wat betreft het inkomen is er namelijk alleen gevraagd aan respondenten wat het inkomen van henzelf en hun partner is. Hierbij is dus niet gevraagd naar het huishoudinkomen, wat voor een verdere beperking bij vooral jongeren zorgt. Zij zullen nu namelijk het inkomen uit hun bijbaan invullen, terwijl meer valide zou zijn om te kijken naar het inkomen van de ouders. Over dit laatste is echter geen vraag opgenomen in de NELLS. Daarbij is 28,1 procent van de Turkse respondenten in de NELLS vijftientig jaar of jonger. Dit maakt dat er dus een grote groep jongeren is die wellicht wel een inkomen in kunnen vullen, maar dit betreft niet voor de analyse geschikte informatie. Kortom, het meenemen van inkomen als controlevariabele zou problematisch zijn. Daarbij bleek in de analyses dat inkomen geen significant effect vertoonde.

Vervolgens zou er ook nog gecontroleerd kunnen worden voor het percentage Turken in een gemeente. Dit zou namelijk van invloed kunnen zijn op de mate van het vertonen van crimineel gedrag onder Turken (Borghans & Ter Weel, 2003). Echter, de relevante theoretische onderbouwing is niet eenduidig. Zo wordt er gesproken over culturele dissonantie, dat Turken tussen twee culturen instaan. Namelijk die van het land waar zij opgroeien, en de cultuur uit het herkomstland van de ouders. Dit zorgt ervoor dat zij waarden uit beide culturen verwerpen, en dit zou kunnen leiden tot het vertonen van crimineel gedrag. Maar er is ook nog een andere theoretische rationale. Zo zouden Turken die wonen in een omgeving met meer Turkse jongeren meer crimineel gedrag kunnen vertonen als gevolg van groepsdruk (De Jong, 2007). Verschillende onderzoekers stellen namelijk dat deviant gedrag van jongeren vaak groepsgedrag is (Shaw & McKay, 1931, 1942 verkregen uit De Jong, 2007). Derhalve was deze variabele, het percentage Turken in een gemeente, wel in de analyses meegenomen maar bleek deze geen significante effecten te vertonen. Vandaar dat er, met de bijbehorende onduidelijkheden wat betreft de achterliggende theoretische rationale van de redenering, voor is gekozen om deze variabele niet mee te nemen in het uiteindelijke model.

Uit het voorgaande stuk kan het volgende model worden afgeleid voor de analyses in de NELLs.

Figuur 2: model voor analyses in de NELLs.

1: Mediatie door labeling van Turken als deviant.

2: Mediatie door het beschouwen van de politie als legitiem door Turken.

4.4 Validiteit

Ook bij dit onderzoek doet zich een aantal factoren voor die zorgen voor beperkingen. Allereerst is er een aantal elementen die van invloed zijn op de interne validiteit, waaronder de meting van de afhankelijke variabelen. Een beperking van het gebruik van de items uit de NELLs voor het meten van informele delinquentie en crimineel gedrag is dat het hierbij gaat om zelfgerapporteerde criminaliteit. Respondenten geven zelf aan of zij dit gedrag wel of niet hebben vertoond, er wordt hierbij dus geen gebruik gemaakt van officieel geregistreerde gegevens. Bij dit type onderzoek blijft dan ook altijd de vraag bestaan of de respondenten eerlijk zijn over het wel of niet gepleegd hebben van delicten. Het niet vertellen van de waarheid blijkt vooral een rol te spelen bij allochtonen. Zo heeft Junger (1990, verkregen uit Jennissen, Blom & Oosterwaal, 2009) aangetoond dat er onder Marokkaanse en Turkse jongens vaker wordt gelogen over hun contacten met de politie, dan onder autochtone jongens. Er zou dan ook verwacht kunnen worden dat Turken niet eerlijk zijn over hun gedrag om negatieve stereotypen te ontkrachten. Dit hoeft echter geen probleem te zijn zolang er geen regionale verschillen zijn wat betreft de onderrapportage van crimineel gedrag.

Daarnaast moet er opgemerkt worden dat de relatie tussen ervaren etnische dreiging en criminaliteit onder Turken ook andersom kan lopen. Zo kan de criminaliteit onder Turken in een gemeente ervoor

zorgen dat autochtonen meer etnische dreiging ervaren. Echter, de richting van de relatie kan in dit onderzoek niet worden vastgesteld, enkel of de relatie zich voordoet. Ook deze beperking moet in gedachten worden meegenomen bij het lezen van dit onderzoek.

Verder is het percentage PVV stemmen per gemeente in dit onderzoek gebruikt als indicator voor ervaren etnische dreiging onder autochtonen. De PVV staat bekend als een anti-immigrantenpartij (Van der Waal, De Koster & Achterberg, 2011), maar de partij heeft nog meer standpunten op basis waarvan burgers op deze partij stemmen. Zo stelt Aalberts (2012) namelijk dat er noemenswaardige verschillen bestaan tussen PVV-aanhangers in hoeverre zij de standpunten over de multiculturele samenleving, en vooral de islam, steunen. Er zijn stemmers die vanwege de anti-immigranten standpunten liever geen PVV stemmen, maar deze punten “voor lief” nemen omdat “de PVV zich hard maakt voor onder andere een betere zorg” (p. 150). Verder stemmen burgers op de PVV omdat de partij tegen de Europese Unie is, maar ook omdat het een partij is die de politiek probeert te veranderen aangezien die volgens PVV-aanhangers niet deugt (Aalberts, 2012). Kiezers hebben dus een scala aan redenen waarom zij op de PVV stemmen, echter in dit onderzoek was het niet mogelijk om met al deze redenen rekening te houden vanwege het ontbreken van de benodigde data. Zo beschikt de NELLS namelijk niet over andere variabelen die de keuze voor de partij uitlichten of over variabelen die een andere geschikte meting voor etnische dreiging zouden kunnen vormen.

Een ander aandachtspunt is dat bij het meten van representatie van allochtonen in het politiekorps er per korps een ratio is gemaakt die voor alle gemeenten geldt die bij de betreffende regio horen. Dit terwijl het percentage allochtonen per individuele gemeente die in de regio van het korps valt kan verschillen. Er wordt dus per regio aangenomen dat de representatie voor het korps hetzelfde is als die voor de individuele gemeente. Bovendien kon er in deze gegevens geen onderscheid gemaakt worden met betrekking tot welke etniciteiten vertegenwoordigd zijn in de politiekorpsen. Echter, wellicht voelen Turken zich ook vertegenwoordigd door andere allochtonen in het politiekorps.

Voorts is labeling gemeten via discriminatie. Maar discriminatie is een breder begrip dan labeling, waarbij het specifiek gaat om het labelen van een individu als crimineel. Discriminatie kan daarentegen gebruikt worden voor criminele individuen, maar ook voor individuen die gediscrimineerd worden op basis van hun religie of sociaal-economische status. De meting van labeling in dit onderzoek is dus niet specifiek gericht op labeling, maar de NELLS biedt echter geen andere opties voor het meten van labeling en vandaar dat ervoor gekozen is om het concept discriminatie te nemen aangezien dit het originele concept het meest nadert. Echter bij het trekken van conclusies moet men rekening houden met deze beperking.

Als laatste is er ook nog een aantal factoren die invloed hebben op de externe validiteit. Zo is van belang om te benoemen dat de steekproef waarschijnlijk niet volledig representatief is voor de Turkse

populatie. Zo zullen ‘zware criminelen’ niet participeren in onderzoeken over zelfgerapporteerde criminaliteit, hiermee gaat een risico gepaard van onderrapportage (Junger-Tas & Marshall, 1999). Dit zal dan ook zorgen voor een bias in het onderzoek. Daarnaast speelt ook nog een rol dat het onderzoek bij de respondenten in het Nederlands is afgenomen (De Graaf et al., 2010b). Dit terwijl het zo zou kunnen zijn dat niet alle allochtonen de taal machtig zijn, en om deze reden niet aan het onderzoek hebben kunnen deelnemen. Andere onderzoeken die uitgevoerd zijn op basis van de NELLS wijzen ook op dit laatste punt (Van der Zwan & Tolsma, 2013; De Vroome, Hooghe & Marien, 2013). Echter, een voordeel aan de NELLS is dan wel dat een grote groep allochtonen mee doet doordat er een oververtegenwoordiging is van Turken en Marokkanen.

Verder moet opgemerkt worden dat de selectie van deelnemende gemeenten niet volledig random heeft plaatsgevonden. Zo wilden De Graaf et al. (2010b) dat de vier grote steden hoe dan ook in het onderzoek zouden worden betrokken vanwege hun populatie van etnische minderheden. Daarnaast zijn andere gemeenten geselecteerd op basis van hun mate van stedelijkheid en de regio. Wat betreft de stedelijkheid zijn enkel gemeenten meegenomen die een minimale score hadden op de schaal van stedelijkheid van één tot drie volgens de CBS definitie, aangezien in gemeenten met een lagere score op deze schaal er weinig tot geen etnische minderheden zullen wonen. Daarbij betreft het een relatief jonge steekproef, de leeftijd ligt tussen de veertien en zevenenveertig jaar. Het onderzoek kan dus niet gegeneraliseerd worden naar Turken die in nauwelijks tot niet stedelijke gebieden wonen, en/of buiten de betreffende leeftijdscategorieën vallen.

5. Resultaten

Allereerst heb ik gecontroleerd of er wellicht sprake is van multicollineariteit, maar uit de correlatietabel blijkt dat dit niet voorkomt (zie bijlage 1). Daarnaast is een tabel opgesteld met beschrijvende statistieken van alle variabelen die in de opvolgende analyses zijn meegenomen.

Allereerst heb ik bekeken of er daadwerkelijk regionale verschillen bestaan in criminaliteit onder Turken. Uit figuur 3 (zie bijlage 3) wordt duidelijk dat er wel degelijk verschillen bestaan tussen gemeenten wat betreft de criminaliteit onder Turken. Zo komt in figuur 6 (zie bijlage 3) naar voren dat zeer stedelijke gemeenten een hogere criminaliteit onder Turken rapporteren dan gemeenten met een minder stedelijke omgeving.¹² Maar ook onder zowel zeer stedelijke gemeenten (figuur 4, zie bijlage 3), als gemeenten in de overige categorieën (figuur 5, zie bijlage 3) doen zich verschillen voor wat betreft de criminaliteit onder Turken, ofwel het bestaan van regionale verschillen kan ook voor de Turkse populatie worden bevestigd.

Tabel 1 Beschrijvende statistieken (N=979)

Variabelen	M	SD	Bereik
Delinquent (ongetransformeerd)	1,13	0,35	1,00-4,00
Criminaliteit (ongetransformeerd)	1,05	0,27	1,00-5,00
Delinquent	0,17	0,38	0,00-1,00
Criminaliteit	0,08	0,28	0,00-1,00
Percentage PVV-stemmers	14,63	4,47	7,38-36,17
Etnische diversiteit politiekorps	0,62	0,17	0,41-1,38
Geslacht	0,50	0,50	0-1,00
Leeftijd	31,56	9,10	14-47
Onderwijsniveau laag	0,42	0,49	0-1,00
Onderwijsniveau midden	0,30	0,46	0-1,00
Onderwijsniveau hoog	0,17	0,38	0-1,00
Onderwijsniveau onbekend	0,11	0,31	0-1,00
Niet wonend bij partner	0,41	0,49	0-1,00
Niet wonend bij ouders	0,22	0,42	0-1,00
Praktiserend	0,00	0,69	-1,97-0,72
Geen betaald werk	0,43	0,49	0-1,00
Geen opleiding volgend	0,75	0,43	0-1,00
Tweede Generatie	0,35	0,48	0-1,00
Mate van stedelijkheid	2,21	0,84	0-3,00
Delinquent gedrag autochtonen	1,29	0,08	1,01-1,40
Crimineel gedrag autochtonen	1,05	0,03	1,00-1,09
Discriminatie	1,33	0,37	1,00-3,00
Legitimiteit	2,47	0,78	1,00-4,00

¹² Zeer stedelijk: G4 en Groningen. Overige categorieën: steden, kleine steden en landelijk.

5.1 Crimineel gedrag

In model 1 en 2 (zie tabel 2) is de relatie tussen zelfgerapporteerd crimineel gedrag en het percentage PVV stemmen, niet significant. Ofwel in een gemeente waar meer etnische dreiging wordt ervaren hebben Turken niet een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag, ten opzichte van het niet vertonen van crimineel gedrag.¹³ Ook het effect van de mate van etnische diversiteit van het politiekorps is in beide modellen niet significant. Echter in model 3, waar ook voor mate van stedelijkheid en crimineel gedrag van autochtonen is gecontroleerd, is het verband met het percentage PVV stemmen wel significant. Oftewel in een gemeente waar meer etnische dreiging wordt ervaren, daar hebben Turken een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag (odds ratio = 1,12). Daarbij heeft de mate van stedelijkheid ook een significant effect op het vertonen van crimineel gedrag: hoe hoger de mate van stedelijkheid van de gemeente, hoe groter de kans is op het vertonen van crimineel gedrag door Turken (odds ratio = 1,86). In de gebruikte dataset blijkt dat de PVV relatief minder sterk is in stedelijke gebieden. Als er dus geen rekening wordt gehouden met stedelijkheid dan wordt er geen effect gevonden voor het percentage PVV stemmen met zelfgerapporteerde criminaliteit. Dit effect wordt dan namelijk onderdrukt, vandaar dat er in model drie wel een significant effect wordt gerapporteerd. Ter illustratie kan een aantal gemeenten met elkaar worden vergeleken op basis van het percentage PVV stemmen en de kans op het vertonen van crimineel gedrag. Hierbij heb ik allereerst gekeken naar twee grote steden die vergelijkbaar zijn wat betreft het aantal inwoners, de oppervlakte van de gemeente en de verstedelijkingsgraad maar wel sterk verschillen wat betreft het percentage PVV stemmers. In de gemeente Amsterdam heeft slechts 9,34 procent op de PVV gestemd in 2010, en in Rotterdam 19,10 procent. Het verschil in procentpunten met betrekking tot het percentage PVV stemmen van de twee gemeenten is vermenigvuldigd met de *B* van het percentage PVV stemmen. Na het omrekenen naar een odds ratio blijkt hieruit dat Turken in Rotterdam een 3,06 maal hogere odds hebben op het rapporteren van crimineel gedrag dan Turken in de gemeente Amsterdam. Vervolgens zijn ook nog twee kleine steden (buiten de Randstad) met elkaar vergeleken. In de gemeente Doetinchem heeft 14,35 procent van de inwoners gestemd op de PVV, terwijl dit in Roosendaal 21,53 procent was. Hierbij blijkt dat Turken in de gemeente Roosendaal een 2,27 maal hogere odds hebben op het vertonen van crimineel gedrag dan Turken in Doetinchem. Turken hebben zowel in de gemeente Rotterdam als Roosendaal dus een hogere kans op het vertonen van crimineel gedrag dan in Amsterdam en Doetinchem waar het percentage PVV stemmen lager is.

Het volgende model (4), waarbij controlevariabelen op individueel niveau zijn toegevoegd, toont dat het effect van PVV stemmen niet meer significant is. Er bestaat een kans van tien procent dat de gevonden relatie tussen de mate van crimineel gedrag en het percentage PVV stemmen in een gemeente toevallig is. In de voorgaande modellen zou dan ook sprake kunnen zijn van een zogenaamd

¹³ Voor de leesbaarheid van tekst spreek ik vanaf nu niet meer over ‘ten aanzien van het niet vertonen van crimineel gedrag’, maar de odds moeten wel op deze manier worden geïnterpreteerd. Het gaat hierbij namelijk om de kans op het vertonen van crimineel gedrag ten opzichte van het niet vertonen van crimineel gedrag.

schijnverband. Enkel door het toevoegen van leeftijd, is namelijk het effect van het percentage PVV stemmen niet meer significant. Het lijkt zo te zijn dat in deze dataset relatief veel jongeren wonen in gemeenten waarbij het percentage PVV stemmen hoog is. Meer crimineel gedrag in deze gemeenten hangt dus niet samen met het stemmen op de PVV, maar met de leeftijd van de Turkse inwoners; aangezien jongeren een grotere kans hebben op het vertonen van crimineel gedrag (odds ratio= 0,97). Daarnaast komt in dit model naar voren dat het geslacht van de respondent samenhangt met de kans op crimineel gedrag. Zo hebben Turkse mannen een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag dan Turkse vrouwen (odds ratio = 2,54). Ook respondenten die niet samenwonen met een partner hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag ten opzichte van respondenten die samenwonen (odds ratio = 2,73).

In model vijf zijn vervolgens de variabelen opleidingsniveau, geen betaald werk, praktiseren van religie en behoren tot de tweede generatie toegevoegd. Deze kunnen mogelijk een mediërend effect vertonen. Zowel het effect van het percentage PVV stemmen, als de variabele voor de mate van etnische diversiteit van een politiekorps zijn niet significant. Daarnaast blijkt dat het onderwijsniveau van de respondent samenhangt met de kans op crimineel gedrag. Zo hebben Turken met een lage (odds ratio = 4,63) of een middelbare opleiding (odds ratio = 3,49) een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag ten opzichte van Turken met een hogere opleiding. Ook Turken die tot de tweede generatie behoren hebben een grotere kans op het vertonen van crimineel gedrag dan Turken die niet tot de tweede generatie behoren (odds ratio = 2,38). Verder blijft de variabele geslacht significant.

In het uiteindelijke model, waarbij discriminatie en legitimiteit zijn toegevoegd, zijn enkel discriminatie en een aantal controlevariabelen significant. Als Turken meer discriminatie ervaren, is de kans op het vertonen van crimineel gedrag groter (odds ratio = 2,00). Verder toont het model aan dat de coëfficiënt van het percentage PVV stemmen niet afneemt. Oftewel het ervaren van discriminatie heeft wel effect op het vertonen van crimineel gedrag, maar Turken die in een gemeente wonen waar de PVV populair is ervaren niet of nauwelijks meer discriminatie dan in gemeenten waar de PVV minder populair is. Dit zou te maken kunnen hebben met twee uitbijters die te zien zijn in de scatterplot (zie bijlage 2). Een van de uitbijters is een gemeente waar het percentage PVV stemmen hoog is (het hoogste van alle meegenomen gemeenten), maar waar geen of nauwelijks discriminatie wordt ervaren.

Op basis van de uitkomsten kan hypothese 1 voor crimineel gedrag onder Turken, op statistische gronden, worden verworpen: het percentage PVV stemmen vertoont geen significante samenhang met de kans op crimineel gedrag. In een omgeving waar meer etnische dreiging wordt ervaren wordt dus niet meer crimineel gedrag vertoond door Turken. Echter, de positieve coëfficiënt duidt wel op de verwachte richting van het effect.

Daarnaast heeft de mate van diversiteit van het politiekorps ook geen significante invloed op het vertonen van crimineel gedrag onder Turken, dus hypothese 4 kan ook worden verworpen. Hierbij

geeft de coëfficiënt ook niet de verwachte richting van het effect aan. De eerdere vergelijkingen die ik heb gemaakt tussen verschillende gemeenten kan dan ook niet voor waar worden aangenomen.

Verder kunnen ook de beide hypothesen die mediatie veronderstelden (2 en 5), worden verworpen. De waarde van de coëfficiënten percentage PVV stemmen en etnische diversiteit van het politiekorps nemen namelijk niet af. Er kan dan ook geen significant verband worden aangetoond tussen het ervaren van etnische dreiging en het vervolgens plaatsvinden van labeling wat zou leiden tot meer zelfgerapporteerd crimineel gedrag onder Turken. Ook het beoordelen van een politiekorps als legitiem kan niet de veronderstelde relatie verklaren tussen een divers politiekorps en crimineel gedrag onder Turken.

Tabel 2 Logistische multilevel analyse (N=979). Afhankelijke variabele crimineel gedrag.

	Null model	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
		<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>
Constante	0,08**	0,05**	0,03**	0,00	0,00	0,00	0,00
Percentage PVV stemmen	--	1,03	1,03	1,12*	1,09~	1,09~	1,09~
Etnische diversiteit politiekorps	--	--	1,62	4,87~	3,10	3,50	3,96
Mate van stedelijkheid	--	--	--	1,86*	1,47	1,54	1,64
Crimineel gedrag autochtonen	--	--	--	6,84	1,69	0,89	1,18
Geslacht	--	--	--	--	2,54**	2,49**	2,15**
Leeftijd	--	--	--	--	0,97	1,00	1,00
Niet wonend met partner	--	--	--	--	2,73*	2,16~	2,28~
Niet wonend met ouders	--	--	--	--	1,07	1,40	1,33
Geen opleiding volgend	--	--	--	--	1,06	0,74	0,68
Onderwijsniveau laag	--	--	--	--	--	4,63**	4,94**
Onderwijsniveau midden	--	--	--	--	--	3,49**	3,74**
Onderwijsniveau hoog ref.	--	--	--	--	--	--	--
Onderwijsniveau onbekend	--	--	--	--	--	1,94	2,02
Geen betaald werk	--	--	--	--	--	1,00	1,01
Praktiserend	--	--	--	--	--	0,98	0,93
Tweede generatie	--	--	--	--	--	2,38**	2,45**
Discriminatie	--	--	--	--	--	--	2,17**
Legitimiteit	--	--	--	--	--	--	1,08
Variantie op gemeenteniveau	0,47	0,44	0,43	0,08	0,36	0,35	0,35

~ p<0,1; * p<0,05; ** p< 0,01 (tweezijdige toetsing) | Waarden onder de 1,00 zijn negatief

5.2 Informele delinquentie

Deze analyses heb ik vervolgens herhaald maar dan voor het vertonen van informele delinquentie (zie tabel 3). In model 1 is eerst de variabele percentage PVV stemmen in een gemeente toegevoegd, deze bekijkt de samenhang tussen ervaren etnische dreiging in een gemeente en de kans op het vertonen van informeel delinquent gedrag door Turken. Hieruit blijkt dat in een omgeving waar meer etnische dreiging wordt ervaren niet zorgt voor een grotere kans op het vertonen van informeel delinquent gedrag door Turken, ten opzichte van het niet vertonen van informeel delinquent gedrag.¹⁴ In het volgende model is etnische diversiteit van het politiekorps toegevoegd, en ook hierbij blijkt er geen relatie te bestaan tussen de mate van etnische diversiteit en de kans op het vertonen van informeel delinquent gedrag door Turken. Ook in model 3, waarbij alternatieve verklaringen op gemeenteniveau zijn toegevoegd, treden er geen significante effecten op.

In het volgende model (4) zijn controlevariabelen op individueel niveau toegevoegd, waarvan zowel geslacht als het wel of niet samenwonen met een partner significant zijn. Als een Turkse respondent een man is, dan is er een grotere kans op het vertonen van delinquent gedrag (odds ratio = 6,03). Daarnaast hebben respondenten die alleen wonen een hogere kans op het vertonen van delinquent gedrag dan degenen die samenwonen (odds ratio = 3,50).

Vervolgens zijn in model 5 het opleidingsniveau, geen betaald werk, behoren tot de tweede generatie, en in welke mate een respondent zijn of haar religie praktiseert toegevoegd. De variabele praktiserend vertoont een significante samenhang met informeel delinquent gedrag. Dit wil zeggen dat als een Turk meer praktiserend is met betrekking tot zijn/haar religie, dat de kans op het vertonen van delinquent gedrag afneemt (odds ratio = 0,77). Ook als een respondent behoort tot de tweede generatie is de kans op informeel delinquent gedrag hoger (odds ratio = 2,27).

In het laatste model (6), waarbij discriminatie en legitimiteit als mediërende verklaringen zijn toegevoegd, is discriminatie significant. Echter, het percentage PVV stemmen en de mate van etnische diversiteit van het politiekorps zijn niet significant. Oftewel, discriminatie heeft enkel een direct effect op het vertonen van informeel delinquent gedrag: als Turken meer discriminatie ervaren, dan neemt de kans op het vertonen van informeel delinquent gedrag toe (odds ratio = 2,71).¹⁵ Doordat de twee centrale elementen niet significant zijn leidt dit tot het verwerpen van hypothesen voor informele delinquentie. Allereerst kan hypothese 1 worden verworpen, aangezien er geen verband is gevonden tussen de mate van het ervaren van etnische dreiging en het vertonen van informele delinquentie door Turken. Ook hypothese 4 wordt verworpen, omdat er geen samenhang is gevonden tussen de mate van etnische diversiteit van het politiekorps en het vertonen informele delinquentie. Daarnaast worden ook de hypothesen 2 en 5, die mediatie veronderstellen, verworpen. Verder kan hypothese 3, waarbij werd

¹⁴ Voor de leesbaarheid van tekst spreek ik vanaf nu niet meer over 'ten aanzien van het niet vertonen van delinquent gedrag', maar de odds moeten wel op deze manier geïnterpreteerd worden. Het gaat hierbij namelijk om de kans op het vertonen van delinquent gedrag ten opzichte van het niet vertonen van delinquent gedrag.

¹⁵ Daarbij is in model 6 (tabel 3) te zien dat de waarde van de coëfficiënt voor het percentage PVV stemmen niet afneemt, als er sprake van mediatie zou zijn dan had dit zich voor moeten doen.

verondersteld dat er een verschil bestaat tussen informele delinquentie en crimineel gedrag, ook worden verworpen. Zowel voor informele delinquentie als voor crimineel gedrag blijken de centrale theoretische elementen, ervaren etnische dreiging en mate van diversiteit van het politiekorps, geen samenhang te vertonen met deviant gedrag.

Tabel 3 Logistische multilevel analyse (N=980). Afhankelijke variabele informele delinquentie.

	Null model	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
		<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>	<i>Exp(b)</i>
Constante	0,19**	0,15**	0,17**	0,06	0,14	0,12	0,02
Percentage PVV stemmen	--	1,02	1,02	1,02	1,01	1,00	1,00
Etnische diversiteit politiekorps	--	--	0,90	1,05	0,80	0,58	0,63
Mate van stedelijkheid	--	--	--	1,06	0,93	0,94	0,97
Informeel delinquent autochtonen	--	--	--	1,62	0,53	0,38	0,49
Geslacht	--	--	--	--	6,03**	5,93**	5,21**
Leeftijd	--	--	--	--	0,98	1,00	1,01
Niet wonend met partner	--	--	--	--	3,50**	3,50**	3,87**
Niet wonend met ouders	--	--	--	--	0,76	0,70	0,64
Geen opleiding volgend	--	--	--	--	1,12	1,09	1,03
Onderwijsniveau laag	--	--	--	--	--	1,21	1,32
Onderwijsniveau midden	--	--	--	--	--	0,80	0,86
Onderwijsniveau hoog ref.	--	--	--	--	--	--	--
Onderwijsniveau onbekend	--	--	--	--	--	0,59	0,60
Geen betaald werk	--	--	--	--	--	1,00	1,00
Praktiserend	--	--	--	--	--	0,77*	0,70**
Tweede generatie	--	--	--	--	--	2,27**	2,39**
Discriminatie	--	--	--	--	--	--	3,08**
Legitimiteit	--	--	--	--	--	--	0,97
Variantie op gemeenteniveau	0,36	0,33	0,33	0,31	0,40	0,38	0,42

~ p<0,1; * p<0,05; ** p< 0,01 (tweezijdige toetsing) | Waarden onder de 1,00 zijn negatief

6. Conclusie

Onder allochtonen in Nederland blijken er regionale verschillen te bestaan ten aanzien van criminaliteit (De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012a; Jennissen, 2009). In dit onderzoek kon bevestigd worden dat deze regionale variatie in criminaliteit ook voor Turken bestaat. Zo lijken deze verschillen onder meer samen te hangen met de mate van verstedelijking. Er bestaat internationale literatuur die verschillen in criminaliteit tussen landen verklaard, zoals van Lynch en Simon (1999) waarbij de houding van autochtonen jegens migranten het centrale element is. Echter, verklaringen voor regionale verschillen binnen een land is er tot op heden niet. Dit onderzoek tracht dan ook bij te dragen aan het verklaren van deze verschillen aan de hand van twee theoretische elementen. De genoemde houding door Lynch en Simon (1999) werd hierbij als uitgangspunt genomen. Dit leidde tot de volgende probleemstelling:

Hangt de kans dat een Turk verdacht wordt van een delict af van regionale verschillen in ervaren etnische dreiging en representatie van allochtonen in politiekorpsen?

Het eerste theoretisch element dat centraal stond in dit onderzoek, was dat allochtonen in gemeenten waar etnische dreiging wordt ervaren eerder worden gelabeld als deviant. Uiteindelijk zal een deel van de allochtonen zich naar dit label gaan gedragen wat leidt tot meer crimineel gedrag in deze gemeenten. Het andere perspectief kijkt naar symbolische representatie in politiekorpsen. In gemeenten waar een meer etnisch divers politiekorps is, zullen allochtonen dit eerder als legitiem ervaren. Hierdoor zullen zij zich beter houden aan de wet, en zal er dus minder crimineel gedrag zijn in deze gemeenten.

Allereerst tonen de analyses aan dat er geen bivariate samenhang bestaat tussen het ervaren van etnische dreiging en het vertonen van crimineel gedrag. Hypothese 1, in gemeenten waar meer etnische dreiging wordt ervaren zal een groter deel van de Turken crimineel gedrag vertonen dan in gemeenten waar minder etnische dreiging wordt ervaren, kan dus op basis van statistische gronden worden verworpen. Aangezien de waarde van de coëfficiënt niet significant is kan toeval een rol spelen. Maar als er gecontroleerd wordt voor enkel stedelijkheid is er wel sprake van een significante samenhang tussen ervaren etnische dreiging en het vertonen van crimineel gedrag. Hieruit blijkt dat de mate van stedelijkheid wel van belang is voor de relatie tussen deze twee elementen. Stedelijkheid heeft bij dit verband namelijk een onderdrukkende werking. Zo is de PVV relatief sterk in minder verstedelijkte gemeenten waar de criminaliteit lager is, en Turken zijn iets criminelers in gemeenten waar de PVV populair is dan in vergelijkbare gemeenten (wat betreft stedelijkheid) waar de PVV niet populair is.

De verwachting dat het effect van ervaren etnische dreiging op de mate van criminaliteit zou worden gemedieerd door het labelen van Turken als deviant, blijkt niet op te gaan ofwel hypothese 2 wordt ook verworpen. Maar het concept labeling heeft wel een direct verband met het vertonen van crimineel gedrag: in gemeenten waar Turken meer discriminatie ervaren vertonen zij ook meer deviant gedrag. Verder wordt in een scatterplot duidelijk dat Turken die wonen in een gemeente waar het percentage PVV stemmen hoog is wel meer discriminatie ervaren (zie bijlage 2). Dit wijst dus op mogelijke aanwezigheid van het labelingperspectief. Alleen in het uiteindelijke model ontbreekt de relatie tussen het percentage PVV stemmen en discriminatie, er kan dus niet gesproken worden over mediatie. Echter, als er verder wordt gekeken blijkt de verwachte samenhang er dus wel te kunnen zijn. Dat het mediatie effect niet is gevonden kan te maken hebben met statistische-technische redenen, zo zijn er twee zogenaamde uitbijters die te zien zijn in de scatterplot. Een van deze twee uitbijters is een gemeente waar het percentage PVV stemmen hoog is, maar waar weinig discriminatie wordt ervaren.

Als laatste blijkt het effect van ervaren etnische dreiging op crimineel gedrag (*secondary deviance*) niet sterker te zijn dan op informele delinquentie (*primary deviance*), dus hypothese 3 wordt ook verworpen. Deze bevinding ondersteunt dus niet de theoretische rationale van Lemert (1951, 1972, verkregen uit Macionis & Plummer, 2008), waarin hij stelt dat lichte en niet serieuze vormen van normschending (informele delinquentie) niet of nauwelijks worden beïnvloed door de samenleving en zwaardere vormen van criminaliteit wel.

Daarnaast zijn er nog een aantal hypothesen getoetst die betrekking hadden op de relatie tussen representatie van allochtonen in het politiekorps en crimineel gedrag. Ook hypothese 4 – Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een relatief etnisch divers politiekorps zullen minder crimineel gedrag vertonen dan Turken die wonen in een gemeente die onderdeel is van een minder etnisch divers politiekorps – wordt verworpen. Verder blijkt dat het effect van een divers politiekorps op de mate van criminaliteit onder Turken niet wordt gemedieerd door het beoordelen van een politiekorps als legitiem waarmee hypothese 5 dus ook wordt verworpen. Hierbij gaat de argumentatie van Tyler (2006) niet op dat mensen zich minder aan de wet houden als zij de politie niet als legitiem beoordelen.

7. Discussie en onderzoeksaanbevelingen

7.1 De vergelijking: Turken versus Marokkanen

Naar aanleiding van de bevinding dat er regionale verschillen bestaan in criminaliteit onder allochtonen is er een onderzoek gestart naar verklaringen voor deze verschillen (De Boom, Van Wensveen, Hermus, Weltevreden & Van San, 2012a/b). In twee masterscripties is er gekeken naar verklaringen voor de Marokkanen en de Turken. Na vergelijking van de resultaten uit dit onderzoek en die van Vermeulen (2014) blijken er verschillen te bestaan tussen deze twee etnische groepen. Uit het onderzoek van Vermeulen blijkt namelijk dat er wel een verband bestaat voor het vertonen van crimineel gedrag door Marokkanen en het percentage PVV stemmen in een gemeente. Dit zou verklaard kunnen worden doordat uitspraken van de PVV voornamelijk gericht zijn op Marokkanen, en niet zozeer op Turken. Wat hierbij een rol zou kunnen spelen is dat de publieke opinie positiever is ten aanzien van Turken dan van Marokkanen (Prins, 1996). Zo stelt Hagendoorn (1991, verkregen uit Prins, 1996): “Aan Marokkanen wordt meer afwijkend gedrag toegeschreven en ook hun sociaal-economische positie wordt door autochtone Nederlanders lager geschat dan die van Turken” (p. 10). Wat ook van belang zou kunnen zijn hierbij is dat Marokkanen meer contact hebben met autochtonen dan Turken (Gijsberts & Dagevos, 2005 verkregen uit Koelemaij, 2006). Aangezien de publieke opinie negatief is over met name Marokkanen, terwijl zij wel meer contact hebben met autochtonen dan Turken, zou dit voor gevoelens van afwijzing kunnen zorgen bij Marokkanen. Turken daarentegen zijn wellicht minder gevoelig voor afwijzing door autochtonen, omdat zij minder contact hebben met autochtonen. De mate van groepsbinding kan dus invloed hebben op het ervaren van negatieve effecten van labeling.

Verder worden Turken van de vier grote klassieke allochtone groepen ook al het minst vaak verdacht van delicten (Jennissen & Blom, 2007). Marokkanen daarentegen hebben, na de Antillianen, de hoogste criminaliteitscijfers. Zij worden in het algemeen dus al vaker verdacht dan Turken. Wellicht dat dit een rol speelt bij de aangetoonde samenhang tussen het percentage PVV stemmen en de mate van criminaliteit onder Marokkanen, en het niet kunnen aantonen van deze relatie voor Turken.

Daarnaast kan het effect van labeling op crimineel gedrag twee effecten hebben. Zo kan het ten eerste zijn dat Turken in het algemeen in mindere mate worden gelabeld als crimineel, of ten tweede dat zij minder gevoelig zijn voor eventuele labeling.

Allereerst worden Turken dus wellicht in mindere mate gelabeld. Dit kan ermee te maken hebben dat de criminaliteit van Turken minder zichtbaar is, zo stellen Jennissen en Blom (2007): “Turken laten zich vanwege hun morele veroordeling van ‘gezichtsverlies’ naar verhouding weinig verleiden tot het plegen van vermogensdelicten. Wel laten zij zich relatief vaak (onder andere in het kader van bloed- en eerwraak) in met het plegen van geweld tegen de eigen groep” (p. 29). Aangezien

de criminaliteit zich voornamelijk in de eigen groep afspeelt is dit minder zichtbaar voor autochtonen, mogelijk zelfs dat er dan ook geen dreiging wordt ervaren jegens deze allochtonengroep. Marokkanen daarentegen spreken niet van gezichtsverlies bij dergelijke criminaliteit, maar vinden de verdediging van belangen van het gezin belangrijk (Jennissen & Blom, 2007). Bij deze groep wordt het criminaliteitspatroon dan ook gekenmerkt door een groot aantal verschillende delictsvormen. Dit maakt dat de criminaliteit van Marokkanen zichtbaarder is dan die van Turken. Kortom, doordat Turken minder geconfronteerd worden met labeling, omdat hun criminaliteit minder zichtbaar is, kan dit leiden tot een zwakker effect op crimineel gedrag van het percentage PVV stemmen.

Als er geen sprake is van de bovenstaande relatie dan zouden Turken ook minder gevoelig kunnen zijn voor labeling dan Marokkanen. De zwakkere coëfficiënt van discriminatie voor Turken in vergelijking tot Marokkanen, duidt op deze veronderstelling (zie tabel 2; Vermeulen, 2014). Zo zou de labeling voor zowel Marokkanen als Turken net zo sterk kunnen zijn, maar in hoeverre beide groepen er last van hebben hangt af van kenmerken die voor Marokkanen en Turken anders zijn. Zo is de interne cohesie bij Turken sterker en de gemeenschap vangt als het ware het effect van labeling op (Prins, 1996; Koelemaj, 2006). Op deze manier worden Turken beschermd tegen een self-fulfilling prophecy. Bij de Marokkanen daarentegen is de interne cohesie een stuk zwakker. Zo is bij deze groep de onderlinge verbondenheid en sociale controle minder dan bij Turken. Daarbij zijn de onderlinge contacten bij de Turken beter dan bij de Marokkanen. De mindere sociale controle in de Marokkaanse populatie zou ervoor kunnen zorgen dat hier de self-fulfilling prophecy zich wel voordoet. Deze relatie zou ook in vervolgonderzoek kunnen worden onderzocht door middel van een kwantitatieve methode. Zo zouden verschillende etnische groepen en hun kenmerken belicht kunnen worden, waarbij er vooral wordt gekeken naar hoe er in deze groepen met labeling om wordt gegaan en het uiteindelijke effect hiervan op crimineel gedrag.

7.2 Methodologische discussie en vervolgonderzoek

Er bestaan dus verschillen tussen etnische groepen en mogelijke verklaringen voor regionale verschillen in criminaliteit. Vervolgonderzoek zou allereerst kunnen bekijken of de relatie tussen het percentage PVV stemmen en crimineel gedrag bij andere etnische groepen bestaat, of dat dit alleen geldt voor Marokkanen. Verder kan er aandacht worden besteed aan de relatie die is gevonden bij de Marokkaanse populatie (Vermeulen, 2014). Deze relatie kan namelijk twee richtingen hebben. Zo kunnen Marokkanen in gemeenten waar veel etnische dreiging wordt ervaren criminelier zijn, maar kunnen autochtonen in deze gemeenten ook meer dreiging ervaren doordat Marokkanen bovengemiddeld crimineel zijn. Longitudinaal onderzoek zou dan ook moeten kijken naar de criminaliteit in gemeenten op verschillende momenten, voor de opkomst van de PVV en erna. Zo kan gekeken worden of het stemmen op de PVV effect heeft op de mate van criminaliteit onder verschillende etnische groepen. Of dat juist eerst de criminaliteit in gemeenten is toegenomen, wat er vervolgens voor heeft gezorgd dat bewoners meer op de PVV zijn gaan stemmen. Deze twee

mogelijke richtingen sluiten elkaar niet uit. Zo kan verondersteld worden dat het stemmen op de PVV een reactie is op criminaliteit van Marokkanen en dat dit zorgt voor het labelen van Marokkanen als deviant wat weer zorgt voor meer criminaliteit. Een aandachtspunt voor vervolgonderzoek is dat hierin wel rekening moet worden gehouden met de reden waarom burgers op de PVV stemmen. Zo kunnen zij hier inderdaad op stemmen omdat het een anti-immigratiepartij is (Van der Waal, De Koster & Achterberg, 2011), maar ook omdat de partij tegen de Europese Unie is. In vervolgonderzoek zouden dan ook vragen opgenomen moeten worden die specifiek etnische dreiging meten, zoals ‘Turken moeten terug naar hun herkomstland als zij crimineel gedrag vertonen’ en vragen die specifiek labeling meten, bijvoorbeeld ‘Turken zijn crimineel’.

Daarnaast tonen de resultaten van dit onderzoek opmerkelijke en niet verwachte uitkomsten. Dit zou te maken kunnen hebben met beperkingen die zich voordeden tijdens het proces. Zo blijkt onder meer uit de analyses dat discriminatie niet geldt als een mediërende factor voor de relatie tussen het ervaren van etnische dreiging en het vertonen van crimineel gedrag onder Turken. Het niet vertonen van een relatie zou te maken kunnen hebben met de meting van labeling. Zowel labeling als discriminatie veronderstellen wel een negatieve reactie uit de samenleving, maar discriminatie meet niet specifiek genoeg de perceptie waarin ik was geïnteresseerd vanuit het labelingperspectief. Kwantitatief onderzoek zou meer gebruik moeten maken van vragen waarmee in kwalitatief onderzoek labeling wordt gemeten, zoals ‘Wat voor beeld denk jij dat autochtonen van Turken hebben?’ of ‘Hoe reageren autochtonen als Turken een diefstal plegen? Of op straat hangen?’. Via deze weg kan er wellicht wel een verklaring worden gevonden voor het effect van het percentage PVV stemmen en het vertonen van crimineel gedrag onder allochtonen.

Verder is het opvallend dat legitimiteit geen samenhang vertoont met symbolische representatie. Dit zou kunnen komen doordat het aanwezig zijn van allochtonen in een politiekorps niet een voldoende voorwaarde is voor het beoordelen van een politiekorps als legitiem. In vervolgonderzoek zou verder bekeken kunnen worden of andere mechanismen hierbij nog een rol spelen. Maar het niet voordoen van dit verband in dit onderzoek zou ook te wijten kunnen zijn aan de beperking die zich voordeed bij de meting voor de mate van etnische diversiteit van een politiekorps. Zo waren er alleen gegevens beschikbaar over het percentage allochtonen in het politiekorps, en bovendien konden verschillende etniciteiten niet worden onderscheiden in deze meting. In vervolgonderzoek zou de relatie tussen symbolische representatie en het vertonen van crimineel gedrag verder bestudeerd kunnen worden, waarbij dan een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende etniciteiten. Via een specifiekere meting zou duidelijkheid kunnen worden verkregen over de relatie.

Daarbij lijken er aanwijzingen te bestaan dat de relatie zelfs een andere richting heeft dan verwacht. De coëfficiënt is niet significant, maar heeft wel een positieve waarde in plaats van een negatieve. Dit wijst er op dat een meer etnisch divers politiekorps zorgt voor meer crimineel gedrag.

Wellicht kan dit verklaard worden doordat Turken een grotere angst voor bestraffing hebben als er weinig vertrouwen is in de politie, of dat zij hun gedrag erop aanpassen als zij het gevoel hebben streng gestraft te worden voor hun gedrag. Echter, op basis van de NELLS kunnen deze twee richtingen niet uit elkaar worden gehaald. Vandaar dat vervolgonderzoek zich zou kunnen richten op het uitzoeken van welke mechanismen hierbij een rol spelen.

Wat als laatste opgemerkt moet worden is dat de gevonden waarde voor het percentage PVV stemmen een grensgeval is wat betreft significantie, op dit moment kan toeval dus niet worden uitgesloten. Echter, wellicht wanneer dit onderzoek op een grotere populatie wordt uitgevoerd zou er wel een effect gevonden kunnen worden. Analyses op de CBS-microdata, waarbij gebruikt wordt gemaakt van gegevens over officieel geregistreerde criminaliteit, zou hier meer uitsluitsel over kunnen geven.

Literatuur

- Aalberts, C. (2012). *Achter de PVV. Waarom burgers op Geert Wilders stemmen*. Delft: Eburon.
- Becker, H. (1963). *Labeling theory. Outsiders*. Verkregen op 18 februari 2014, via http://www.personal.psu.edu/exs44/406/becker_outsiders_from_weitzer.pdf
- Bekkers, R. H. F. P. (2013). *Geven van tijd: vrijwilligerswerk*. In: T.N.M. Schuyt, B.M. Gouwenberg, R. H. F. P. Bekkers (Ed.), *Geven in Nederland 2013: Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk* (pp. 107-123). Amsterdam: Reed Business Education.
- Black, D. (1970). Production of Crime Rates. *American Sociological Review*, 35, 733-748.
- Blom, M., Oudhof, J., Bijl, R. V., & Bakker, B. F. M. (2005). *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*. Den Haag: WODC, CBS.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Hermus, P., Weltevrede, A. & San, M. van (2012a). *Antilliaanse Nederlanders. De positie op terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit (meting 3)*. Rotterdam: Risbo.
- Boom, J. de, Wensveen, P. van, Hermus, P., Weltevrede, A. & San, M. van (2012b). *Marokkaanse Nederlanders. De positie op terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit (meting 3)*. Rotterdam: Risbo.
- Borghans, L. & Weel, B. ter (2003). Criminaliteit en etniciteit. *Economisch Statistische Berichten*, 88(4419), 548-550.
- Carnevale, F. A. (2007). Revisiting Goffman's Stigma: the social experience of families with children requiring mechanical ventilation at home. *Journal of Child Health Care*, 11(1), 7-18.
- CBS (2013). *Woonplaatsen in Nederland, 2011*. Verkregen op 24 maart 2014, via <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81596NED&D1=02&D2=a&VW=T>
- CBS (2014). *Arbeid en sociale zekerheid: Werkzame beroepsbevolking*. Verkregen op 3 september 2014, via <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=825>
- Dagevos, J. & Gijsberts, M. (2007). *Jaarrapport Integratie 2007*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Eck, J., Chainey, S., Cameron, J., & Wilson, R. (2005). *Mapping crime: Understanding hotspots*. Washington: National Institute of Justice.
- Eggen, A. T. J. & Goudriaan, H. (2008). Geregistreerde criminaliteit. In S. N. Kalidien & A. Th. J. Eggen (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2008: ontwikkelingen en samenhangen* (p. 85-100). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Elias, N. & Scotson, J. (1965). Introduction: a theoretical essay on established and outsider relations. In: *The Established and the Outsiders: A Sociological Enquiry into Community Problems*, p.1-21.

- Felson, M., & Clarke, R. V. (1998). Opportunity makes the thief. *Police research series, paper, 98*.
- Giddens, A. (2009). *Sociology*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Graaf, P. M. de, Kalmijn, M., Kraaykamp, G. & Monden, C. W. S. (2010a). *The Netherlands Longitudinal Lifecourse Study (NELLS Wave 1)*. Dataset. Tilburg University & Radboud University Nijmegen, Netherlands.
- Graaf, P. M. de, Kalmijn, M., Kraaykamp, G. & Monden, C. W. S. (2010b). *Design and content of the Netherlands Longitudinal Lifecourse Study (NELLS)*. Research report. Tilburg University & Radboud University Nijmegen, Netherlands.
- Grattet, R. (2011). Societal Reactions to Deviance. *Annual Review of Sociology, 37*, 185-204.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. New York: Simon & Schuster, Inc.
- Heaton, P. (2006). Does Religion Really Reduce Crime? *Journal of Law and Economics, 49*(1), 147-172.
- Hirschi, T. (2002). *Causes of delinquency*. Transaction publishers: Piscataway (NJ).
- Horst, G. ter (2009). *Brief aan de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties*. Verkregen op 19 februari 2014, via http://www.rijksbegroting.nl/algemeen/gerefererd/1/2/9/kst129459.html#v1.1_back
- Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2009). *Diversiteit bij de politie*. Verkregen op 19 februari 2014, via http://www.politietopdivers.nl/media_files/files/2009031105ioov_diversiteit_webdef.pdf
- Jennissen, R. P. W. & Blom, M. (2007). *Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delicttypen nader bekeken*. Den Haag: WODC.
- Jennissen, R. P. W. (2009). *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit. Over de afwijkende leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers van in Nederland verblijvende Antillianen en Marokkanen*. Den Haag: WODC.
- Jennissen, R., Blom, M., & Oosterwaal, A. (2009). Geregistreerde criminaliteit als indicator van de integratie van niet-westerse allochtonen. *Mens en maatschappij, 84*(2), 207-233.
- Johnson, B., Van Wingerden, S. & Nieuwebeerta, P. (2010). Sentencing Homicide Offenders in the Netherlands: Offender, Victim and Situational Influences in Criminal Punishment. *Criminology, 48*, 981-1018.
- Jong, J., de (2007). *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksam.
- Junger-Tas, J. & Marshall, I. H. (1999). The self-report methodology in crime research. *Crime and Justice, 25*, 291-367.
- Kane, R. J. (2005). Compromised police legitimacy as a predictor of violent crime in structurally disadvantaged communities. *Criminology, 43*(2), 469-498.

- Kok, J. (2012). *Wat nou, stigma?! Over Marokkanen, een internetforum en de rol van stigmatisatie*. Scriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Koelemaij, F. (2006). Bekend maakt bemind: Allochtonen beoordelen hun dagelijkse contacten met allochtonen en autochtonen. *Onderzoeksrapport*. Wetenschapswinkel, Universiteit van Tilburg.
- Lochner, L. & Moretti, E. (2004). The effect of education on crime: Evidence from prison inmates, arrests, and self-reports. *American Economic Review*, 94, 155-189.
- Lynch, J. P., & Simon, R. J. (1999). A comparative assessment of criminal involvement among immigrants and natives across seven nations. *International Criminal Justice Review*, 9(1), 1-17.
- McConville, M., Sanders, A. & Leng, R. (1997). Descriptive or Critical Sociology-The Choice Is Yours. *British Journal of Criminology*, 37, 347-358.
- Macionis, J. J. & Plummer, K. (2008). *Sociology. A Global Introduction*. Engeland, Harlow: Pearson Education Limited.
- Manevska, K. & Achterberg, P. (2008). Weerstand tegen etnische minderheden: etnische competitie of cultureel conflict? Twee verklaringen voor de houding ten aanzien van etnische minderheden nader onderzocht. Paper presented at the *Social Policy Research Day*, Utrecht.
- Nortier, J., & Dorleijn, M. (2011). *Bilingualism and Youth Language*. Verkregen op 12 mei 2014, via <http://dare.uva.nl/document/518107>
- Prins, K. S. (1996). *Van 'gastarbeider' tot 'Nederlander': adaptatie van Marokkanen en Turken in Nederland*. Proefschrift, Rijksuniversiteit Groningen.
- San, M., van & Leerkes, A. (2001). *Criminaliteit en criminalisering: allochtone jongeren in België*. Amsterdam University Press.
- Schur, E. M. (1969). Reactions to deviance: A critical assessment. *American Journal of Sociology*, 75(3), 309-322.
- Snel, E., & Scholten, P. (2005). Integratie: van gastarbeiders tot het multicultureel drama. In M. Arentsen & W. Trommel (Ed.), *Moderniteit en overheidsbeleid. Hardnekkige beleidsproblemen en hun oorzaken*. (p. 155-183). Bussum: Coutinho.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people Obey the Law*. Verkregen op 19 februari 2014, via <http://press.princeton.edu/chapters/p8230.html>
- Theobald, N. A. & Haider-Markel, D. P. (2008). Race, Bureaucracy, and Symbolic Representation: Interactions between citizens and Police. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 19, 409-426.
- Verhaeghe, M. (2008). *Stigma, een wereld van verschil? Een sociologische studie naar stigma ervaringen in de geestelijke gezondheidszorg*. Doctoral dissertation, Ghent University.

- Vermeulen, A. M. (2014). *The 'crime immigrant and context puzzle'. Explaining regional differences in criminal behaviour among Moroccans in the Netherlands*. Masterscriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Vroome, T. de, Hooghe, M. & Marien, S. (2013). The origins of generalized and political trust among immigrant minorities and the majority population in the Netherlands. *European Sociological Review*, 29(6), 1336-1350.
- Waal, J. van der (2010). *Stedelijke economieën in een tijd van mondialisering. Arbeidsmarktkansen en etnocentrisme van laaggeschoolden in Nederlandse steden*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Waal, J. van der & Houtman, D. (2010). Tolerantie in de postindustriële stad. Het etnocentrisme van laagopgeleiden in 22 Nederlandse steden onderzocht. *Sociologie*, 6(3), 74-97.
- Waal, J. van der, Koster, W., de & Achterberg, P. H. J. (2011). Stedelijke context en steun voor de PVV: Interetnische nabijheid, economische kansen en cultureel klimaat in 50 Nederlandse steden. *Res Publica: Belgian journal of political science*, 53(2), 189-207.
- Williams, F. P. & McShane, M. D. (2010). *Criminology Theory: Selected Classic Readings*. Anderson Publishing Co: Cincinnati.
- Wortley, S. (2009). *Introduction. The Immigration-Crime Connection: Competing Theoretical Perspectives*. Verkregen op 12 mei 2014, via <http://link.springer.com/article/10.1007/s12134-009-0117-9/fulltext.html#CR11>
- Zwan, R. van der & Tolsma, J. (2013). Integratie en depressie: De relatie tussen sociaal-culturele integratie en depressieklachten bij Turkse en Marokkaanse Nederlander. *Mens en Maatschappij*, 88(2), 177-205.

Appendix

Bijlage 1: Correlatietabel

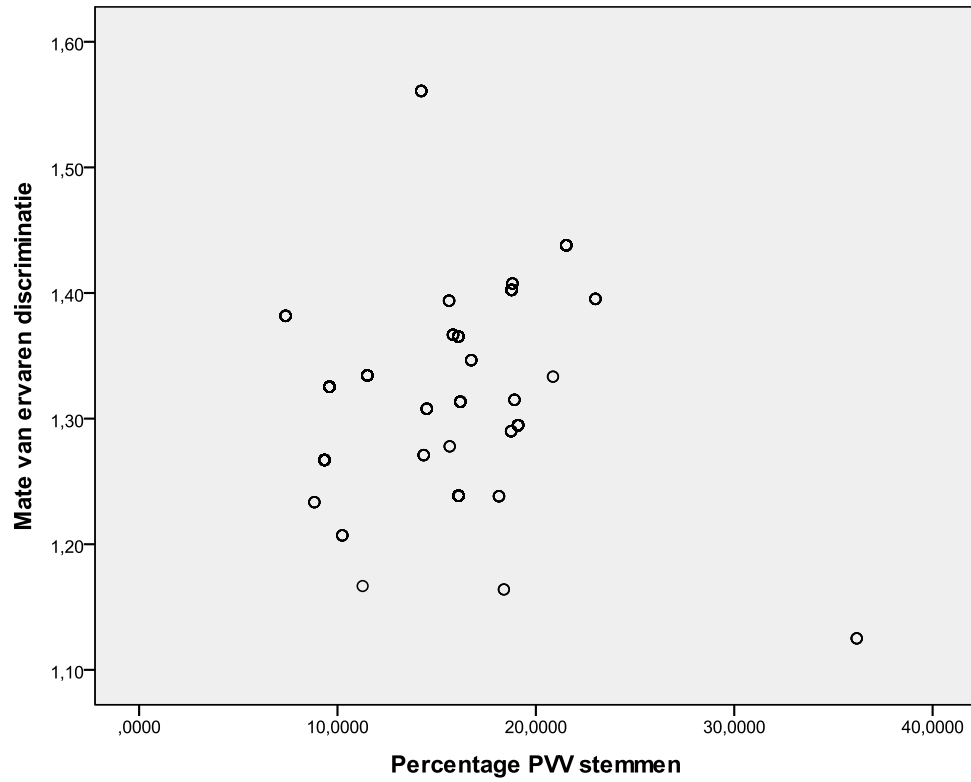
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Informele delinquentie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Crimineel gedrag	0,35**	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Percentage PVV stemmen	0,05	0,06	-	-	-	-	-	-	-
4. Etnische diversiteit politiekorps	-0,02	0,00	-0,26**	-	-	-	-	-	-
5. Geslacht	0,28**	0,13**	0,06*	-0,01	-	-	-	-	-
6. Leeftijd	-0,12**	-0,09**	0,06*	-0,01	0,07*	-	-	-	-
7. Niet met partner wonend	0,20**	0,17**	-0,02	0,00	0,01	-0,49**	-	-	-
8. Niet met ouders wonend	0,07*	0,10**	-0,02	0,00	-0,03	0,00	0,65**	-	-
9. Geen opleiding volgend	-0,11**	-0,10**	0,04	-0,04	0,03	0,62**	-0,50**	-0,03	-
10. Onderwijsniveau laag	0,05	0,07*	0,00	0,01	0,03	0,11**	-0,06	-0,09**	0,10**
11. Onderwijsniveau midden	-0,02	0,03	-0,01	-0,03	-0,04	-0,22**	0,09**	-0,01	-0,08**
12. Onderwijsniveau onbekend	-0,06	-0,05	0,06	-0,01	0,02	0,20**	-0,07*	0,04	0,15**
13. Geen betaald werk	0,02	0,05	0,02	0,04	-0,18**	-0,28**	0,33**	0,11**	-0,35**
14. Praktiserend	-0,13**	-0,04	-0,11**	-0,01	-0,11**	-0,07**	-0,07*	-0,13**	-0,04
15. Tweede generatie	0,16**	0,12**	0,05	0,02	-0,05	-0,56**	0,35**	0,04	-0,37**
16. Mate van stedelijkheid	0,00	0,04	-0,57**	-0,15**	0,05	0,01	0,05	0,08**	-0,01
17. Informele delinquentie onder autochtonen	0,03	0,07*	0,01	-0,32**	0,05	0,01	0,05	0,07**	0,02
18. Crimineel gedrag autochtonen	-0,03	-0,01	0,20**	-0,23**	-0,02	-0,04	-0,01	-0,01	0,00
19. Discriminatie	0,17**	0,08*	0,04	0,01	0,15**	0,08**	-0,04	0,01	0,05
20. Legitimiteit	0,07*	0,07*	0,04	0,02	0,10**	0,02	0,03	0,05	0,07*

~ p<0,1; * p<0,05; ** p<0,01 (tweezijdige toetsing)

	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. Informele delinquentie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Crimineel gedrag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Percentage PVV stemmen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Etnische diversiteit politiekorps	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Geslacht	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Leeftijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Niet met partner wonend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Niet met ouders wonend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Geen opleiding volgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Onderwijsniveau laag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Onderwijsniveau midden	-0,56**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Onderwijsniveau onbekend	-0,29**	-0,23**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Geen betaald werk	0,07*	-0,05	0,10**	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Praktiserend	0,06*	0,05	-0,03	0,08*	-	-	-	-	-	-	-
15. Tweede generatie	-0,12**	0,20**	-0,17**	0,12**	-0,06	-	-	-	-	-	-
16. Mate van stedelijkheid	0,02	-0,03	-0,03	-0,06*	0,03	-0,09**	-	-	-	-	-
17. Informele delinquentie onder autochtonen	0,03	-0,03	-0,06	-0,04	-0,03	0,01	0,24**	-	-	-	-
18. Crimineel gedrag autochtonen	0,02	-0,03	0,02	-0,01	0,05	0,04	-0,25**	0,61**	-	-	-
19. Discriminatie	-0,02	0,00	0,01	-0,06	0,10**	-0,05	-0,07*	-0,06*	0,00	-	-
20. Legitimiteit	0,02	-0,02	0,04	-0,02	-0,08**	0,01	0,01	0,08**	0,05	0,17**	-

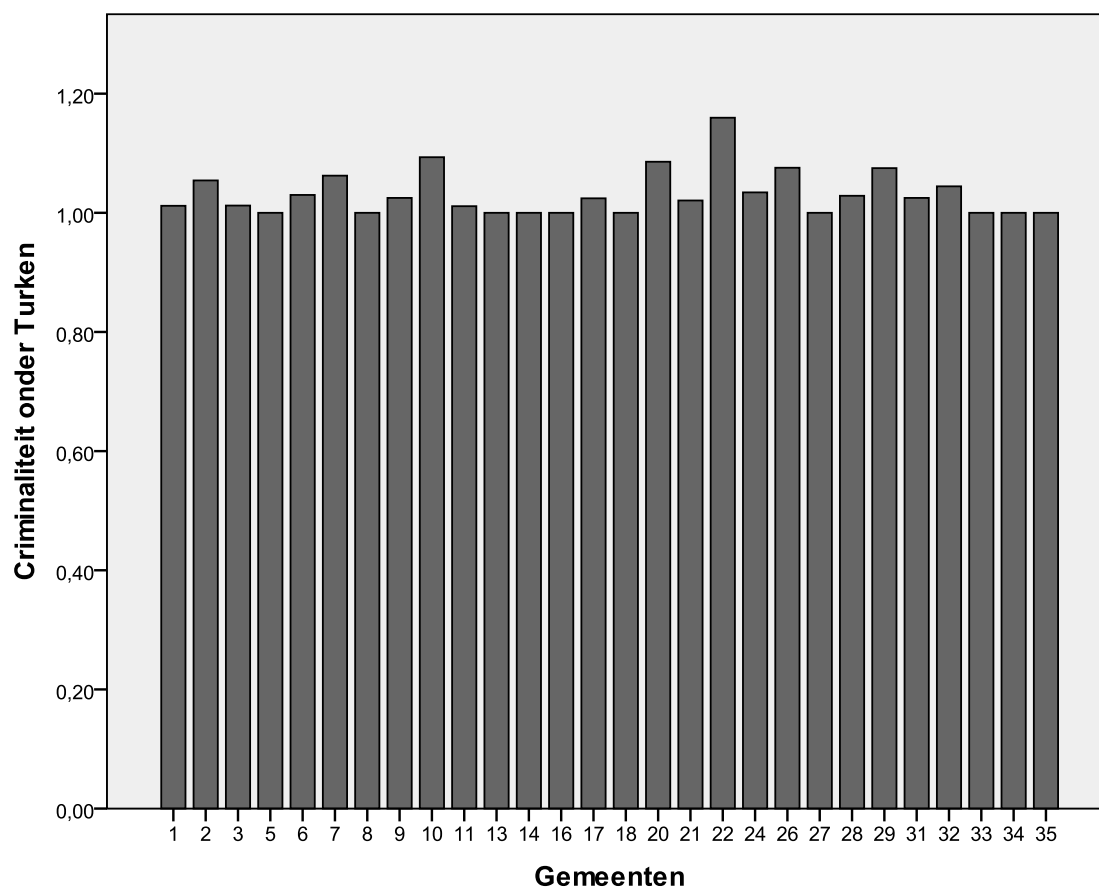
~ p<0,1; * p<0,05; ** < 0,01 (tweezijdige toetsing)

Bijlage 2: Scatterplot tussen ervaren discriminatie (gemeenteniveau) en het percentage PVV stemmen per gemeente

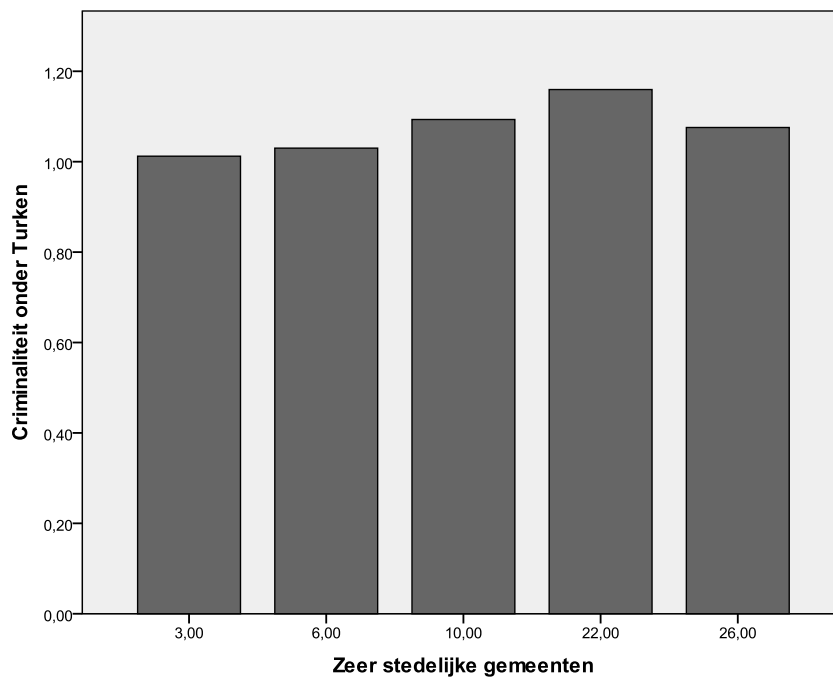
Bijlage 3

Figuur 3. Overzicht van criminaliteit onder Turken en de 28 gemeenten uit de NELLS.¹⁶

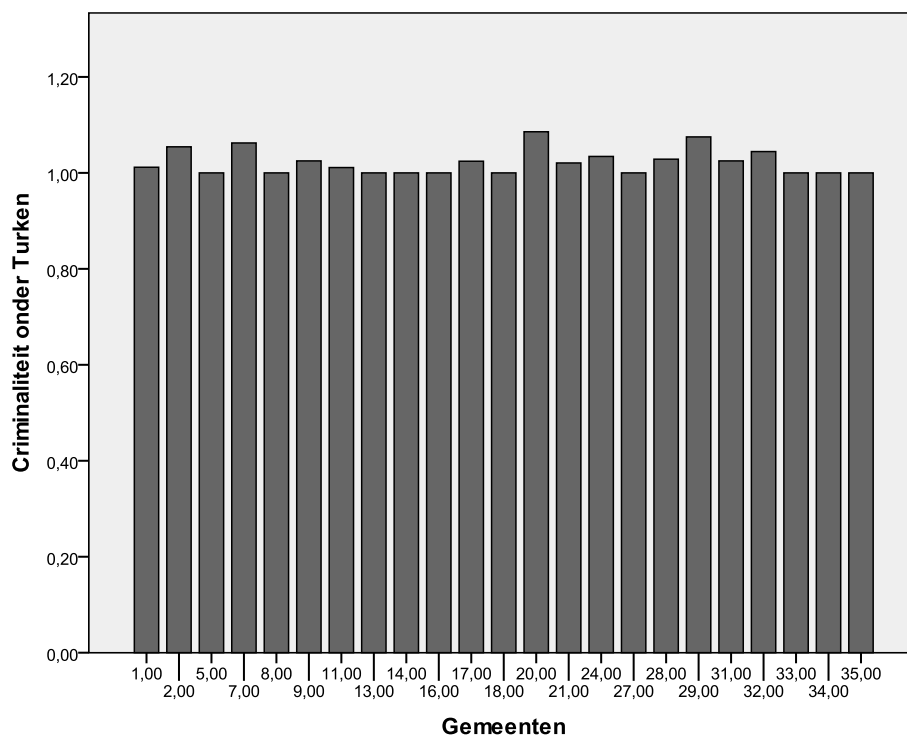

¹⁶ De gemeentescore betreft de gemeentecode in de NELLS, en de criminaliteit onder Turken is geaggregeerd naar gemeenteniveau. Dit geldt voor zowel figuur 1 als 2.

Figuur 4. *Overzicht van criminaliteit onder Turken en zeer stedelijke gemeenten.*¹⁷

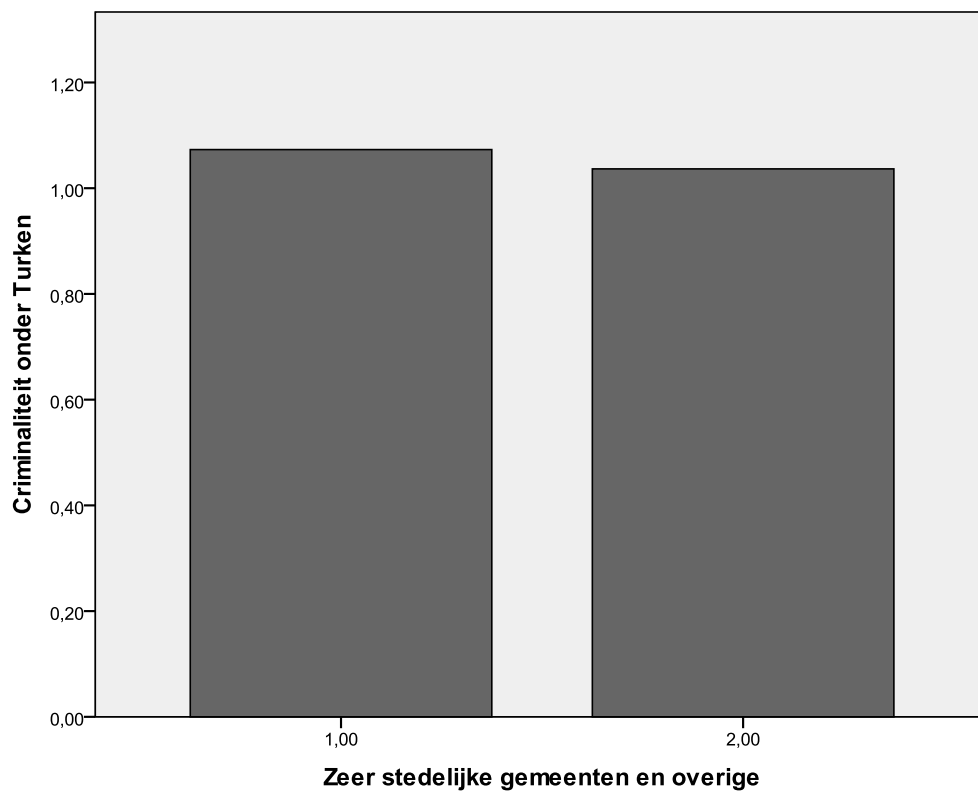
Figuur 5. *Overzicht van criminaliteit onder Turken en overige gemeenten.*¹⁸

¹⁷ Dit betreffen Amsterdam, 's-Gravenhage, Groningen, Rotterdam en Utrecht.

¹⁸ Dit betreffen gemeenten met een mate van verstedelijking van 'kleine steden' tot aan 'landelijk'.

Figuur 6. *Overzicht van criminaliteit onder Turken tussen zeer stedelijke gemeenten en overige categorieën.*¹⁹

¹⁹ Overige categorieën: Steden, kleine steden, landelijk.

1: Zeer stedelijke gemeenten.

2: Overige categorieën.